

50487

A HÉT

SZERKESZTI ÉS KIADJA

VIII. Évfolyam.

KISS JÓZSEF.

18. szám

J. Prileszky Válmó ő nagys.

Dívat-szalon
Maison Mariska
Izabella-utca 66. szám.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

VII. Erzsébet-körút 6. sz.

SCHLAUCH LÖRINCZ.

A már 40 év óta dicséretreméltólag ismert, a m. kir. egészségügyi hatóság által jónak talált és engedélyezett

dr. SPITZER-féle

arcztisztító kenőcs

dr. SPITZER-féle

bőrszépítő szappan

szeplő, himlőhely, sőmör, májfoltok, fakadékok, forrósági persenések, orrvörösség és minden egyéb arczvirágások ellen, valamint a

mely arczenőcseszel a használati utasítás szerint alkalmazva, még korosabb egyéneknek is viruló és fiatal kinézetet kölcsönöz.

Egy nagy tégely arczenőcs ára 80 kr., kisebb 50 kr., szappan 50 kr. Utánzásoktól óvakodjunk! Csak Krajcsovics által Vukováron készített kenőcs valódi. Minden tégelyen Krajcsovics a készítő arczképe látható.

Főraktár: Budapest, Király-uteza 12. sz. TÖRÖK J. gyógyszerháza.

Első magyar gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Ekegyártásra külön szakosztály.

Gőzcséplőink

a tökéletesség legmagasabb fokán állanak.

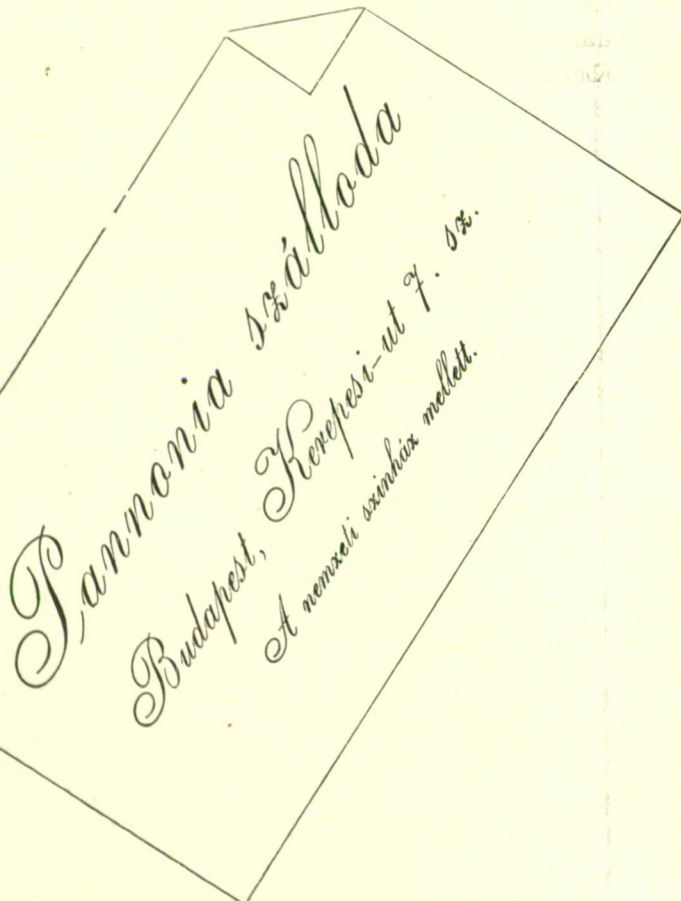
Magyarország legnagyobb és egyedüli Gazdasági gépgyára, mely a gazdálkodáshoz szükséges összes gazdasági gépeket gyártja.

Részletes árjegyzékkel és szakbavágó felvilágosítással díjmentesen szolgálunk. — Kérjük minden kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni, készséggel adunk kimerítő és felvilágosító választ.

Különlegességek borkészítési gépekben.

Első magyar gazdasági gépgyár-részvénytársaság Budapest.

Csimre ügyelni tessék!

Hol keressük a legjobb arczport?

Kérjük a Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát, mely úgy nappal, mint éjjel használva, minden arczpor között a legjobb; kiváló szakemberek által megvizsgálva, végleg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott. Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér színt, üdéséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

Crème Pompadour,

ez azon szer, melylyel a híres Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette anélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A »Crème Pompadour« az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután »serail powderrel« lesz behintve.

Kapható a gyárosnál **MÜLLER J. L.** Egy tégely 1 frt 80 kr.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára

Budapest, IV., Koronaherceg-uteza 2. sz. alatt.

Nagy raktár rendkívül jó minőségű

fog-, haj-, ruhakefékben és fésűkben.

Utánzásoktól óvatik.

Bekötési táblák

„A HÉT“ XIII. és XIV. kötetéhez elkészültek és kötetenkint 1 frt 30 kr. előleges beküldése után portomentesen kaphatók.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
legújabb égvényes
SAVANYU-KUT

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... fr. 10.—

Félévre ... > 5.—

Negyedévre ... > 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VII. ker., Erzsébet-körút 6. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adathat vissza.

— 200 — Budapest, május hó 2. — 200 —

Krónika.

Schlauch Lőrincz.

Bibor és arany színeibe öltözve ünnepel Várad ősz püspöke alázatos tedeumot.

Arany a biborral! ezek a jól sikerült esthajnal színei. Egy valóban szép nap ünnepi leáldozásához fogható az, mikor egy kardinális aranymisést mond. Az ősz alkony szertartásaival köszönti így a nagy természet Istennek azt a fejedelmi főpapját is, aki virradat óta pásztorkodott az ég juhait fölött. Egyetlen nagy katedrális akkor a világ s az azurkék-kupolás, arany mozaikos boltozat alatt hatalmas összhang zenéje kíséri a nap aranymiséjét, himnuszsal köszöntve, mikor reszketeg sugaraival áldását osztja: »*Ecce sacerdos magnus.*»

Nagy bölcsesség van az egyházi poezisban, mely az aggságot teszi meg *arany*-kornak, szemben az antik pogány költészettel, mely az aranykoron kezdte az ő gyermek időszerűségét. A régiek aurea prima aetasról szóltak, amit soha senki sem látott, és senki nem tudta róla, hova tűnt el. Az egyház felfedezte az aurea *ultima* aetast, melyet mindenki megérhet, ha győzi bevárni. A régi aranykor, mely soha nem volt s ez az ultimo, mely bizonyosan megjön, ha rossz életberendezéssel el nem mulasztjuk, — legvíszáksabb arányban állanak egymáshoz. Amaz a naivitás kikeletje volt, emez a bölcsesség szüretje lett. Amaz az istenek közelségét jelentette, a kik utóbb eltávoztak és az aranyat magukkal vitték, de helyette itt hagyták a vasat; emez az istenbéke küszöbéhez megtérést jelenti, ahol a küzdő ember lerakja küzdő szerszámát, a vasat és meglesi az Isten közelségében újra az aranyat.

Minden öreg ember aranyember is, akár aranymisést mond, akár aranylakodalmat tart. Ha nem volna coelibatus, tarthatná mind a kettőt.

A váradi kardinális püspök estéje egy valóban jól sikerült esthajnal színeiben ragyog. Az aurea ultima aetas küszöbén egy jól berendezett, szépen adminisztrált élet tekintélyének, diadalainak, nimbuszának zavartalan békeségben és összhangban örvendezhet.

Hogy az összhang gyönyörködteti, az finom zenei hallására vall, melyet félszázadon át a koncert-termekben élesztett ki s a Lisztel való barátságban edzett meg. Hogy a békeség is az ő gyönyörűsége, azt harcias temperamentuma daczára elhiszük az aranykornak, me-

lyet immár megért s az aranymisének, melylyel Istent dicséri.

Csak egyben különbözik más arany-emberektől és arany misésektől: ő az aranyat, az aurea aetas fényes érczét nem most találta meg, az Ur napközelségében, — nála az aranymise nem a tekintély és nimbusz valuta szabályozásának eredményét méri. Az arany és ő mindenha helyes relációban álltak egymáshoz, vagyis: szerettek egymást. Vannak, kiknek ez a szeretete egyoldalú, nem ritkán disszonans, ezek csak keresik az aranyat, de soha meg nem találják, vagy ha igen, nem maradhatnak soká együtt, ellenben Várad biboros püspöke kitűnő gazda, akinek kezelése alatt az arany megsokasodik, a vagyon fényével a tekintély fényét is emeli s az élet fejedelmi örömeit családi dinasztia kreálásában, fejedelmi háztartásban, fejedelmi alkotásokban és alapítványokban szerzi meg.

Könnyű neki, mondhatják az oly praelatusok, kik szegényes stallumban holtig némán meghuzódva, kegyes elmélkedéssel vagy theologiai könyvek írásával töltik életüket és foltozatlan lilaszinben járnak, csakhogy holtuk után vagy egy oltáralapítványt hagyassanak hátra. Könnyű neki, mondhatják ezek, hisz az csak azért is született croesus, mert gyereksége óta arany szája van és minden szava aranyat ér.

A foltozatlan lilaszíneseknek pedig ebben a biborossal szemközt nincs igazuk. Mert Ugron Gábor tán gyűtőbb, Apponyi tán mélyebb, Hock János tán édesebb szavú s beszédek szintén aranyat érnek, de belőlük mégse lesz váradi kardinális püspök. Más az, hogy dr. Schlauch Lőrincz szónoki ereje nem a termésarany bányászatához, hanem az alchimia-arany kohászatához hasonlít. Ennek az aranyak egyénisége, külön Schlauch Lőrincz típusa van — s jelentőséget az ad neki, hogy a váradi püspök veretét viseli magán, ezáltal válván forgandóvá, keresetté. Az ő személyes presztizsje, lelki varázslata az, mely e műarany érmeknek, amik az ő szónoki beszédei, a keresettséget, tekintélyt és szertelen ázsiót biztosította, máskülönben tantuszok maradtak volna.

Ahogy e műaranyat az ötvösnél beolvasztjuk, vegytanilag elemezzük és fajsúlyát vizsgáljuk, rá kell benne ismernünk alapelem gyanánt a *vasra*, a hős brutalitás, a kegyetlen fanatizmus, a türelmetlen pietézis érczére, mely vért kíván, mikor áldoz és áldozatot tesz, mikor vért ont. Ehez a vashoz koholt arany burkot, az aczel-szabályához arany hüvelyt Schlauch Lőrincz püspök alchimista művésze. Ha ily vegyi procedurán a brutális nyers anyagot hajtáná keresztül, akkor durva gyári munkát kellene

végeznie, fűtött kazánokkal, füstölgő kéményekkel, zugó kerekkel, dübörgő porolyókkal, főve a hőségben s ázva a veritékben. A lélek finom retortái közt ez a művelet a hideg számítás, méla önmagába elmélyedés s a ravasz felmosolygás perczei közepett hajtódik keresztül diplomata-elmevel. És megered a Schlauch-féle beszédek alchimája, mindeneket elbűvölve, megkápráztatva és tévedésbe ejtve. A szeretet egyházának türelmes hivei gyönyörködnek benne az arany szín csillogásáért; a propaganda militans egyházának fanatikusai pedig vérszemet kapnak tőle, felismerve a vasérczü szavak tördobó értelmét, eleven husba vágó irányát és vért eresztő erejét. Amazok azt mondják, hogy szelid, kegyes arany cseng a fülükbe, emezek azt, hogy villámlo aczélt pengetnek cikrázó vért fölött; amazok azt, hogy az Isten békeországát látják tőle megnyitni, — emezek azt, hogy az öldöklő angyalok serege zudul elő a résen Isten háborúját megvívni. És Schlauch Lőrincz mosolyogva ül le a szószékről, igazat adván *mindkét rendbeli hiveinek*. Az egyéniségében lakó dualizmus a kegyes és kegyetlen praelatus közt összhangzatos frigyre lépett egymással, miként az ékes s az ádáz elokvencia az ő beszédeiben. Alchimia keverte össze a kettőt kiváló művészettel. A kegyes természetüket vonzza az ékességgel, az ádáz természetüket a harciassággal s ott a szelid főpásztor, itt a szigorú fővezér tekintélye egyesül benne mindkét felekezet előtt.

Más, banális szellemű emberek, kiket az élet ily vagylagosságra készítet, kontár archimájukért saját szintelenségükben bűnhődnek; az »is, nem is« életprogramja rendszerint lefegyverzi őket és himporuk elvesztésével lepke mivoltuk egész jelentéktelensége kitudódik. A váradi püspök befelé tán szintén opportunistá, s ez indítja arra, hogy a harcias és pietásos, a tragikus és lyrikus természet közt kompromisszumot állítson helyre. Tudna ő nagy háborúság élén járni, miként az Ugrinok, Bakácsok és Tomoriak; avagy tudna egy új keresztény renaissance művészi és epikus életében korszakos idő középpontja lenni, nemesebb változata gyanánt a magyar Medicieknek és Borgiáknak. Ily nagy idők minden eredendőségére rá van teremve ez a kiváló pap. De tud a kompromisszumok mai egyensúlyozó idejében, mely kerüli a vihart, védekezik az északi s a déli szél ellen egyaránt, — tud a vas és az arany vegyes szeretetében növekedett mai vegyes nemzedéknek is világító példát adni — önmagából, hogy aranynak lássék, ami vas és vasnak, ami arany. Grandiozus egyénisége még abban is kiválót szolgáltat, ami nem egyéb alkalmazkodásnál. Az ő vagylagosságában összhang van és okoskodás, — az ő kompromisszói és opportunizmusa aranyvas vagy vasarany, alakra esztetikai, tartalomra filozófiai művelet eredménye, mely mindenkit megragad s csak kevesek által ellenőrizhető.

Igy érvényesült ez a nagy igényű alak egy hosszú közpályán át, szegény falusi plébánosból a pápaválasztók testületébe lett fölvetelég minden viszonyok közt, mindenkinek megadván önmagából a neki valót: az aranyat is, a vasat is.

A vasat keresték választói a 60-as évek országgyűlésén, mikor mandátummal ruházták föl. Az aranyat

látta benne Deák, Eötvös, Andrássy, Pauler, mikor szatmári püspökké fölterjesztését elhatározták, — Simor primás pedig úgy informálta róla a kuriát, hogy ez a papi jellem aczél, melyből az egyház hadi kardot verhet. Az arany számára keresett Tréfort méltó helyet a váradi kincses stallumban, mely dúsabb, mint a szent Hám püspöké volt; és Róma helyben hagyta a vaspenge áttételét az arany hüvelybe. Óhatatlan volt, hogy Simor halála után Magyarország ne kapjon arany primást a kormány, vasprimást az egyház és aranyvas vasaranyat a váradi püspök értelmében Pázmán Péter székébe.

De közbe jött két dolog, hogy Simor Jánost eltemették. A Szapáry-kormányban olyan miniszterek döntő szava, akik hivatásuknál fogva igen jól értettek a bimetallizmushoz, de nem méltányolták eléggé az alchimiát; és előre vetette árnyékát az egyházpolitika, mely a magyar katolikusok élén nem óhajtott senkit, a kiben vas-elemek vannak s keresve talált olyat, aki szinarany.

A váradi aranyvasat azonban nem volt szabad kártalanítás nélkül hagyni. Oda ültették a hercegprimás mellé, püspöki állásban a többi érsekmetropoliták elöljárójává, biboros ornátusban.

S talán Istennek tetsző vagy az ő akaratából eredt megoldás vala ez. A primási szék egy harcias periódus idején oly tisztet bizott volna az aranyvasra, melytől kihívta volna az aranyból a vasat és leolvasztotta volna a vasról az aranyat. Egy harcias primás ily időben nagy zivatarokat idézett vala elő s nincs az az alchimia, mely a megbomlasztott nemzeti egyensúly elemeit filozófiai és esztétikai rendbe tudja újra forrasztani. Ami az aranyat kiválasztotta volna a vashoz, az lett volna a választóvíz a magyar nemzeti társadalomra nézve is.

Te Deum laudamus! hogy nem így történt! Nagyváradi nem vesztette el biboros püspökét, Schlauch Lőrincz pedig megmaradt az ország aranyvas praelatusának, filozóf apostolnak, műkedvelő esztetikusnak, diplomata püspöknek és mátol kezdve aranymisés papnak, akit a szép őszi alkonyest szelid glóriája vesz körül, midőn az agg kor küszöbén őt Isten közelébe állítja, békesugaraival hinti meg s arra készíti, hogy visszaadja a földnek, ami belőle vas és Isten dicsőségére tartogassa, ami Istentől való arany.

Ad multos annos!

Balogh Pál.

Minden ember arcán irással meg van írva boldogsága, szenvedése. Ez az igazi volapük.

*

Azok a legjobb gondolatok, melyek mindenkire azt a benyomást teszik, mintha keretül illenének saját tapasztalatai képeihez.

*

Vannak emberek, akik semmit se vesznek komolyan, csak a játékot.

*

Olyan a gyermekélet, mint a viráglevél; egy déli szél ráfuvall és lehull.

Jókai.

Vasárnap.

*Jer, hagyjuk itt a fényes palotákat,
Hol egész héten küzdünk, dolgozunk,
Vedd kékvirágos karton kis ruhádat,
Ez az egy nap, csak ez a mi napunk.*

*Kalapod csokrát megkötöm bokorra,
Virágot tűzök a hajad közé
S a könyvet is lecsókolom mind sorra,
Mi hat napig az orczád öntöze.*

*Ki az erdőre! Lombok enyhe árnya
Felénk borul és hűs árnyékat ad,
És feledjük ez egy délutánra
A hétköznapi szürke gondokat.*

*Oh, nincs nekünk, nincs nagyratörő vágyunk.
Az ünnepünk is egyszerű nagyon
Egy-két virág, mit mindenütt találunk,
Sütkérezés a sugaras napon.*

*Ah, holnap reggel új robotba állunk
És hat napig kenyérért fáradunk
S míg hat napig a hetedikre várunk,
Verőfényről és dalról álmodunk.*

Szentessy Gyula.

Kórista szerelem.

Irta: KÓBOR TAMÁS.

Bánvégi Ede és B. Virág Anna neve majdnem minden nap rajta volt a színlapon, pedig csak kóristák voltak. De hát a társulat kicsi volt s megesett az is, hogy Bánvéginak a Menenius Agrippa szerepe is jutott a Coriolanusból. Iszonyuan végzett vele. Különben amolyan megkövesedett tapló volt, nem fogott a kovától sem szikrát. Neki mindegy volt, hogy Menenius Agrippát játsza-e, vagy operetteben fujja a kórust. Sovány, nyurga alak volt, rekedt hangú, lusta beszédű. Valamirevaló társulatnál még kóristának se kellett volna.

B. Virág Anna asszony szintén nem tartozott a színpadi csillagok közé. A nyomoruság lesírt a ruhájáról, mely színpadi garderoberja hulladékaiból került ki. Arcza szomorú elégia volt a szépség éhhaláláról. Szeméből még kisugárzott az ifjúság, de arcját kimarta a festék, fölszántotta a nélkülözés.

Különös látvány volt e pár, amint előadás után összeszedték szegényes holmijaikat, a festékes tégelyt, a pudert, a nyulfarkat, a mit az asszony egy ütött-kopott ridiculben hordott a karján. Mereven, mogorván a földre bámulva mentek, teljesen közömbös arczczal, de az ajkuk mozgott, hevesen, indulatosan, mintha veszekednének.

Veszekedtek is. A férj is féltékenykedett, az asszony is.

Szegények, nem látták egymást soha idegen szemmel, különben maguk is szerették volna magukat, mint szerette őket az egész társulat. Valóban, az örök szerelem csodálatos vaksága mellett gondolhatta csak Virág

Anna, hogy egy asszony szeme fölcsillanjon a Bánvégi hórihorgas, aszott alakja, sárga arcza és szürke szeme láttára. És az asszony, a tizedrendű társulat szomorú ensembleséből is kirílt ez a szánalmas alak s a helybeli hetilap ő reá célzott, mikor az igazgatóságnak szemrehányást tett, a miért a színpadot benépesíti alakokkal, melyek láttára a publikum esztétikai érzése föllázad.

Mesélik, hogy a városvégi viskóban, a hol Bánvégiék laktak, a házaspár halk vetélkedése óriási mérveket ölt. Az asszony sikongó szava áthallatszik a széles út második végére is és az ember rekedt hangján akkorát hörög, mint a vadállat. Egyik-másik verekedésről is tud, törött poharakról, talakról, miket egymás fejéhez vágta. De ebből semmi sem látszott, mihelyt emberek közé mentek. Unott, holt közömbösség ült az arczukon, mint az öreg házastársaknál, akik megették kenyerek javát s szívök elhűltével eleszik egymás elől, de már összetörödten.

Féltékenykedéseket ismerte mindenki a társulatnál s egyre egymás ellen uszították őket. A komikus nagy titkolódzva vonta félre Bánhidit.

— Te Ede, nem találod, hogy az a Hidassi Árpád tulságosan sokat bűg össze a feleségeddel? Vigyázz, ez a bonvivant az életben is bonvivant! Én a feleséget nem hagynám vele egyedül egy pillanatra sem.

Bánvégi szürke szeme ilyenkor haragosan lobbant a besugó felé, tudta, hogy incselkedik vele és nem szólt semmit. De hazamenet kettőjük ajka hevesen mozgott s az ember keze lopva, dühösen szorongatta egy pillanatra az asszony karját. Az ilyen incselkedés, melynek valóságában maguk sem hittek, viharos éjszakát jelentett a városvégi viskóban.

A vendéglő udvarán, a hol az előadásokat tartották, a Bánvégi házaspár sohasem vegyült a vidám társágba. Távol a többiektől ültek egy padon, az ember pipált s az asszony kötött, míg meg nem szólalt a próbára hívó csöngetyű. Messziről röpültek feléjük az incselkedő túsúrák, föl se vették. A komikus nagy volt az ő bosszantásukban. Kifogyhatatlan volt a szerelmi történetekben, melyekben ez vagy az a színésznő az ura szemeláttára csalta az urát, aki észre nem vett semmit, mivel ugyanugy csalta ő az asszonyát is. Óriási kacagás támadt a komoly hangon elmondott pletyka nyomában, a komikus pedig hozzátette:

— De hát nem a mi társulatunkban történtek az ilyenek!

A szemük ilyenkor összevillant, de meg se moccanak. Éppen csak ha Rédey Teréz, a legfiatalabb kóristanő, kacagása kihangzott a kórusból, ugrott föl az asszony és indulatosan, durva szót röpitett feléje. A leány, kinek állandóan festett arcza szintén már egy rövid, de viharos mult nyomait viselte, mint a vércse pattant elébe s a két nő csunyán összekapott. Érthetetlen volt mindenki előtt, miért éppen ennek a leánynak a kacagása ingerli annyira ez asszonyt, mikor mindenkiét némán tűrte. S a Rédey Teréz hangjában is a gyűlölet visongott, midőn csipőre tett kezekkel, végnélkül pergő nyelvét összemérte az asszonyéval. Ha maguk volnának ilyenkor, bizonyára kikaparnák egymás szemét, de valamikor már annyira feldühödtek, hogy emelt ököllel egymásnak mentek, Bánvégi a vállánál ragadta meg a feleségét s durván ellódította, a társulat pedig Rédey Terézt fogta körül, úgy csitították.

Már őszre járt az idő, midőn Bánvégi egy reggel egyedül jött a színházhoz. Leült a szokott helyére és pipázott. Midőn az ügyelő csöngetése hallatszott, kiverte a pipáját s kiment. Nem szólt egy szót sem, míg az ügyelő nem kérdezte:

— Hol a feleséged?

— Beteg, — szólt mogorván.

— Verted?

Nem felelt, csak a vállát vonogatta.

Odaszalasztottak egy kellékest a lakására, csakugyan: az asszony beteg. A feje be volt kötve, félrebeszélte. Megnyugodtak abban, hogy az ura beverte a fejét s nem törődtek többé vele.

Igy telt el két hét. Ekkor reggel Bánvégi beállított s még a próba előtt szólt az ügyelőnek:

— Ma nem próbálhatok.

— Miért?

Az ember keble kinosan hullámozott, de azért sikerült egy arczrándulás nélkül kimondani:

— Meghalt.

Nem felelt neki senki. Az arczok komolyra váltak, a halál fölkelte az emberekben a jobbik érzést. Szegény Bánvégi ez egyszer úgy távozhatott, hogy senki sem gyanúsította a feleségét.

Másnap meg volt az egyszerű temetés. Ott állt a koporsó a piszkos udvaron, ennyi volt csak rajta: Virág Anna. A református pap sem tudott gyászbeszédjében mást megemlíteni a siratók között, csak a pályatársakat. A halálban az élet viszonya megszűnt: Virág Anna nem volt felesége BánvéGINEK, nem volt annak jussa, hogy hivatalosan gyászolja.

A színház kara énekelt egy gyászindulót. Bánvégi ott állt a koporsó fejénél, a többiek között, homlokát a tenyerén nyugtatva. Midőn a pap beszélt, hörgött, de csakhamar uralkodott magán. Nincs jussa jobban siratni a halottat, mint a többiek. Azok pedig csak komor arccal állták körül a ravatalt, de a szemök száraz volt.

Ekkor a háta mögött elcsukló sirás hallatszott. Megrezzent, megfordult. Rédey Teréz állt ott s a könyei keresztülfolytak foszló zsebkendőjén. Az ember arcza hevesen rángatózott, aztán belőle is kitört a zokogás, kinos keservesen. Most már szabad neki is.

Este játszott. Nem nélkülözhatték. Kiméletesen, szeretettel bántak vele. A komikus megszorította a kezét:

— Derék asszony volt, kár érte.

Nem felelt.

A bonvivant résztvevően megveregette a vállát:

— Ne busulj Ede, majd valahogyan csak lesz, sehogy sohase volt.

Tűrte.

De midőn Rédey Terézt meglátta, oda ment hozzá és megölelte:

— Köszönöm Teréz.

A lány ismét sirásra fakadt.

— Nagyon bántottam szegényt életében, megsiratom a halálában.

A halál- esetet csakhamar elfelejtették, harmadnapon már ismét vidám, zajos volt a korcsma udvara. A komikus ismét pletykázott, a többiek nevettek, Bánvégi pedig némán ült a szokott helyén és pipázott. Nem törődött velük. Ugy látszott, soha nem gyógyul ki a gyászából.

Egyszer azonban mellé telepedett Rédey Teréz. Nem szóltak soká, végre Bánvégi, rá sem nézve a leányra, megszólalt:

— Fizettél már lakásért?

— Még nem, — felelt sóhajtva a leány.

— Hm, dünnyögött Bánvégi és elgondolkodott.

Aztán hozzátette:

— Kár neked külön lakást fizetni, a koszt is olcsóbb kettésével. Aztán az én lakásom ugyis kettőnek való.

A leány egy pillanatig gondolkodott, aztán ezt mondta:

— Jó.

S másnap a szinlapon már úgy volt a neve, hogy B. Rédei Teréz.

Krónika II.

Május elsején.

Nem szeretem a *van még*-gel kezdődő mondatokat. A bűneik teljességében fuldokló halálraitélt világnézeteknek ezek az utolsó menedékei. »Van még erény! Van még isten! Van még haza!« — ez rendesen azt jelenti: »Van még ember, aki lemond, hogy énám több jusson; van még birka, akit isten nevében meg lehet nyirni, s van még tehén, akit a haza nevében meg lehet fejni!« Minderről persze nem tehet sem az erény, sem az isten, sem a haza; mint hajdan a görög gonosztevők az istenek templomaiba, úgy menekül ma a kizsákmányoló spekuláció e szent fogalmak mögé. Ám az istenek csak az akasztófától óhatnak meg, nem a természetes haláltól. Ez fátum, s a fátum ellen Jupiter sem tehet semmit. Kivánom tiszta szivemből, hogy a történelem alakulásainak tisztelete s a társadalmi küzdelmek fegyvereinek meg-nemesülése ója meg a kegyes és nagy, kegyesebb és nagyobb, legkegyesebb és legnagyobb urakat lámpavastól, nyaktilótól, akasztófától s a történelem kritikájának más efféle durvább eszközeitől. De a vénhedtség őrlő szuvától a leghévebb kívánság sem óhatja meg őket. A tavasz, amely a fiatalnak izmát feszíti, vérét pezsdíti s erejét sokasítja, az öregeket sorra gyilkolja. A képromboló fiatal-ság, a trónkövetelő szabadság, a bilincsrázó eltökéltség évadja ez, s mikor a duzzadó ifjúsággal szemben a roskatag öregség is lelkendezve sorakozik, nincs benne kétség, kié lesz a győzelem. Az öregek közül csak az marad meg, aki mint a főnix-madár meg tud ujulni a halálban. Mondják, az egyház ilyen főnix-madár — s való-igaz, soha és seholsem halt meg végképpen. De a monarchia nem egy helyütt halt meg úgy, hogy soha többé föl nem támad. A születés kiváltságát nem egy helyütt úgy üttötte a szél, hogy soha többé ép lábon járni nem fog. Ha most az egyház a harci kürt, a fejedelmi har-sona s a nemesi tárogató után szociális édes fuvola hangon fúja, hogy: vissza az istenhez — ebben komoly tartalom lakozhat, amelylyel számolni kell. De a fejedelmek újra éledő szent alliance-aira, a nemesi rangok lázas osztogatására, s a legitimség, agrárság és kiváltságosság világszerte való szövetkezésére nyugodt mosolygás az egyetlen felelet. Hatalmas látvány a megsebzett bálna, amint végső vonaglásában zuhatagokat zihál s hajókat borít föl, s nevetséges a dézsába dobott macska dühös prüszkölése. Főnséges látvány a férfias német császár világrendítő akaratossága, s mulatságos a Stummok s a Talliánok dühöngő tehetetlensége. De főnség és nevetség, s minden egyéb diszharmónia egybeolvad és elvegyül abban a nagy sötét harmóniában, melynek neve *halál*. Így válik a tavasz nemcsak az élet, hanem a halál jelképévé is, mert a szabadság ünnepnapjai a rabságnak itéletnapjai. A forradalmak igazi jelszava nem: szabadság vagy halál, — hanem szabadság és halál.

Csak abban kellene egyszer megállapodnunk: micsoda voltaképpen a szabadság. Ez nem olyan fölőleges kérdés, mint gondolják. Ha erre a kérdésre csak egyféle válasz volna lehetséges, az anarkisták nem zavarnák meg minduntalan a szocialisták kongresszusait. Ezek a derék és szabadságszerető férfiak tudniillik abból a föltevésből indulnak ki, hogy az ember természettől fogva szabad s a társadalom teszi rabbá. Ez az ő roppant tévedésük, amely nélkül a derék Ravachol, a nemes Henry s a derék Caserio ma is élhetne. Mert két dolog nem igaz: hogy az ember szabadságra született s hogy a természet jó és igazságos. Ellenkezőleg: az ember a legszörnyebb szolgaságra születik; az éhség, a szerelem, az időjárás, a vadállatok a legszivtelenebb rabszolgatartók, melyeknek a legnagyobb rabsággal tartozik, a munkával. A természet pedig vak és szivtelen s kilöki az embert egy csomó változhatatlan regula és erőarány közzé, hogy boldoguljon velük, ahogy tud. S nem boldogulhat másképp, mint társadalomban s a társadalom nem egyéb, mint az emberek hadjárata a természet ellen. A társadalom a természet ellen annak saját törvényeivel küzd, mint ahogy a hajó nem egyéb, mint a folyadékban levő testek súlyvesztése törvényének a nehézségi erő törvényén való diadala. De viszont a társadalom is e világbeli produktum, tehát ennek is vannak törvényei s így az az abszolút szabadság, az a minden törvény nélkül valóság, amellyről az anarkia ábrándozik, mindörökké lehetetlen. Az ember csak relatív szabadságot érhet el, a nagy rabságból csak kisebbe menekülhet, a természetéből a társadaloméba. Vagyis prózában: dolgozni mindig kell, hogy megélhessünk; csak azt érhetjük el, hogy kevesebbet dolgozzunk.

E hallgatag fölfogás után lép közbe, úgy gondolom, a szocializmus. Azt mondja, hogy a társadalmak munkája nem volt czélszerű; az erejüknek nem a teljeségét vitték a harcba a természet ellen, hanem annak java része belső háboruságokban fecsérlődött el, mikor az emberek nem vállvetve küzdöttek a természet ellen, hanem a küzdelem terhét igyekeztek egymás vállára tolni. Ilyen módon a természetén szerzett legnagyobb diadalokból is, a mesterségekből s a találmányokból nem a szabadság táplálkozott, hanem a kizsákmányolás. Olyan társadalmi rendet kell hát találni, melyben a munkának ez az egymás vállára való háritása lehetetlen legyen, hogy a társadalom teljes erejét és leleményét a természet ellen fordítván, egyrészt a tőle való függés, tehát a munka is mindinkább csökkenjen, másrészt ennek terhei a vállakon egyformán oszolván meg, a civilizáció minden vívmánya minden egyes váll számára megkönnyebbülést jelentsen. A szocializmus nem azt kívánja, hogy az emberek egyformák legyenek, csak hogy a kötelességeik legyenek egyformák. Nem azt mondja, hogy az ember szabadnak születik, csak azt, hogy megszabadulhat. A szabadságnak s az egyenlőségnek ez a józan formája bizonyára nem olyan ragyogó, mint az anarkiának, s az anarkia apjának, a liberálisizmusnak zászlóra irt szabadsága és egyenlősége. De épp ezért több a kilátás arra, hogy elérjük vagy megközelítsük; mert az ideál mentül szerényebb, annál hozzáférhetőbb.

A szocializmus nagyon egyszerű és nagyon reális eszközzel akarja elérni. Azt mondja: a mai társadalmi rend rossz, a társadalmak rendje pedig alapjában azok gazdasági erőviszonyainak, a javak termelése és megosztása módjának jelentkezése. Ezek alján pedig a mai társadalmi rendben az egyéni tulajdon áll. Aki tehát a társadalom rendjét meg akarja változtatni, a tulajdon ez egyéni természetét kell megváltoztatnia; az egyéni tulajdon helyébe a köztulajdon jöjjön, az *enyém* helyébe az *édessmindnyájunké*. Evvel együtt megváltozik a javak termelésének s megosztásának a módja is s ezekkel együtt megváltozik a társadalmi rend is. Még pedig, ugymond a szocializmus, jobbra változik. Mert a társadalmak ama belső küzdelmei, melyek a természettel szemben erejüket vették, osztályok küzdelmei voltak, melyek az egyéni tulajdon intézményéből fejlődtek ki. Ha tehát az egyéni tulajdon megszűnik, az osztályok is megszűnnek, velük együtt az osztályharcok s ezekkel együtt az egyenlőtlenség is és az egyenlenségek is. S a társadalom minden egyes tagja s ki tudja, egykor tán az emberiség minden egyes embere vállvetve küzdve a természet ellen, e közös munkával s a közösség törvényei előtt való egyforma meghajlással minden egyes ember számára annyi szabadságot lehet kivíni s az egyéniségének olyan kifejlődését és kifejtését, amilyenről a mai individualisták s anarkisták még álmodni sem tudnak, bárha többről akarnak álmodni.

Igaza van-e mindezekben a szocializmusnak — azt nem én döntöm majd el s kegyetek sem, szeretetreméltó és figyelmes olvasóim. Azt csak a jövődő fogja eldönteni. De semmi esetre sincs igazuk azoknak, akik mindezeket lehetetlennek ítélik, mert ellenkeznek az emberi természettel s a tudomány törvényeivel, s utóvégre is kivihetetlenek. Az ember ugynevezett természete épen a gazdasági rendben gyökeredzik s lesz idő, mikor az egyéni tulajdon ellenkezik majd az emberi természettel. Amint-hogy volt idő s minden társadalom így kezdődik, mikor, mint még most is, Oroszország *mir*-jeiben a javak egyetlen termelő forrása, a föld, közös tulajdon volt s azok is emberek voltak, a muszkák is emberek s ez nem ellenkezik a természetükkel. Ami pedig a tudomány törvényeit illeti: azok nem szorultak a mi segítségünkre; hiszen ha anélkül nem uralkodhatnának, nem volnának igazi törvények. De különben is a szocializmus nem ellenkezik a darvinizmussal, sőt inkább annak törvényei szerint a természet törvényeihez alkalmazkodva akar a természetén diadalmaskodni. S nem ellenkezik a haladás és fejlődés törvényeivel, mert épp ezek szerint a haladás ritmikus, vagyis ellentétekben megy végbe, s a fejlődés nem más, mint régebbi fejlődési fokoknak magasabb fokon való ujjaéledése, vagyis ebben az esetben az ősidők barbár vagyonszűkösségének a társadalmi tulajdon magasabb rendű formájában való megismétlődése. S mért kivihetetlen? A só nem só, a dohány nem dohány, a vasut nem vasut, amióta állami tulajdon? a katonaság nem katonaság, a posta nem posta, a házasság nem házasság, az igazság nem igazság, amióta állami intézmény? A szocializmus nem akar egyebet,

mint, laikus nyelven, a földön s a munka eszközein való tulajdont államosítani, s igaz, ezzel egyben az államot is kivégezni, mert az állam ekkor fölöslegessé válik s magától elhal. S bizonyos, hogy a mai fejlődés e felé hajlik, mert egyrészt mind többet államosítanak, vagy ami egyre megy, barbár szóval: szövetségesitenek — másrészt a pénz, a föld, az ipar s a kereskedelem is mind nagyobb tagban mind kevesebb kézbe kerül, s mindinkább kínálkozik arra, hogy e kevés kezét fölváltsa a mindnyájunk keze. Hogy mindez mért ellenkeznék a haza s a nemzet fogalmával, azt igazán nem tudom; hogy a nemzeteknek micsoda kissebbsége válna belőle, ha ok nélkül való gyűlölködés helyett okos szomszédságban élnének, azt sem tudom; s hogy a munkás, aki a dinasztia kedvéért nem hajlandó gyűlölni az ő más nemzetbeli osztályos társát, s a maga érdekei kedvéért szövetezik vele: mért bűnösebb, mint a fejedelmek, akik a saját népeik, a birtokos főurak, akik a saját iparosaik, az iparosok, akik a saját munkásaik, s a pénzemberek, s a főpapok, akik a saját nemzetük ellen csinálnak nemzetközi szövetségeket, egyességeket, ringeket és kar-teleket — azt meg éppen nem tudom. De tudom, hogy vihar ellen hiába harangoznak s társadalmi elementáris mozgalmak ellen hiába állítják sorba a rendőröket. Ha ezt átéreznék mindazok, akik május elsején vért ontatnak s a vérüket ontják, május elsején évről-évre kevesebb véromlana.

T. L.

Apja fia.

Irta: PAUL BOURGET.

(Vége.)

III.

Az oly kegyetlenül és közvetlenül odavetett kérdést a grófné azzal a nyugodt arckifejezéssel fogadta, melyet az etikett szigorú törvénye épp úgy előír a kasztjabeli asszonyoknak, mint akár a ruhájokat és hajviseletöket. Ez az ő saját külön hősiességek, ez a föltétlen önuralom a legtragikusabb körülmények között is, — oly hősiesség, mely szinte badar szatira, mert abban áll, a mit megtett ő is ennek a rettenetes délutánnak a rettenetes alkonyán, hogy egy-egy csésze teával és kaviáros szelettel kedveskedett jó barátnőinek, a kik versenyezve marczangolták a szívét. Nem kevesebb jött el, mint tizennégy—tizennégy asszony, aki nem beszélt egyébről, mint Mégrigniesről, meg arról a katasztrófáról, amely a becsületét megsemmisítette. És ennek az inkább léha kíváncsiságból, semmint kiszámított rosszakaratból kegyetlenkedő tizennégy előkelő hóhérnak Jeanne ugyanazon a kifogástalanul meglepődött és kissé megszorodott hangon felegetett, amelyet mindjárt a legelső vendégével szemben ösztönszerűen eltalált.

De mikor aztán egyedül maradt, ideg-ereje ki is merült s elájult a kerevetén annak a kis szalonnak, ahol annyit kellett szenvednie. Szerencséjére a férje valami férfi-lakomára volt hivatalos és már el is ment, úgy, hogy az ájulásnak nem volt meg az a félelmes tanuja, akit talán felvilágosított volna. Mikor eszméltre tért s végre szabadon engedhette át magát a bensejében dúló vihar-

nak, a boldogtalan asszony a szobájába tért, miután elbocsátotta komornáját s asztalhoz sem akart ülni, azt adva okul, hogy fejszakgatása van. Még a fiát sem akarta látni, Jacquetot, a tolvaj fiát! Ennek a gyermeknek a közelébe most elviselhetetlen lett volna rá nézve! — Szobájába zárkózva, minden világot eloltva s tágra nyitott szemmel fekvé az ágyában, sóhajtozva, zokogva sirdogált, siratva szégyenét, posványba feneklett szerelmét, siratva multját, jelenét, jövőjét és siratva önmagát, keservesen, kétségbeesetten, magányosan...

*

Végem van!... El vagyok veszve!... ezt ismételte zokogó, kínos vergődésében. Igen, elvesztette még azt az önbecsülést is, a melyre egy kissé büszke léleknek szüksége van a bűnben is, sőt főképp a bűnben. Visszapillantva az emlékeibe, mit talált ott, ami szenny, lemoshatatlan szenny ne lett volna? — El volt veszve családi életében is. A család a férje volt, akit most egészen más-kép ítelt meg, mint annak előtte, annyira más-kép, hogy elviselhetetlennek találta azt a gondolatot, hogy megcsalta és *ugy* csalta meg! Igen, a férje, meg fia, az a kis fiu, akiről most megdöbbenéssel érezte, hogy gyűlöli benne a vért, a Mégrignies vérét! — És el volt veszve a társas életben is. Mert hiszen az a kíváncsiság, a melylyel olyan nagy kin volt szembeszállnia a mai kis körben is, a világ, a társadalom igazi szinpadán is ostromolni fogja és a szíve iszonyodott annak a könyörtelen és léha fakgatásnak a gondolatától, a mely másnap újra kinpadra fogja feszíteni, hogy aztán mi szörnyű vége legyen! Mert Mégrignies el fog jönni az ünnepségre. El fog jönni, azzal a romboló szándékkal, amely ki volt olvasható ma a szeméből. Ez a végső botrány lesz az ő bosszuállása ezen a társadalmon, melyből örökre ki van taszítva.

És Jeanne egy villámszerű rémlátásban újra maga előtt képzelte vendégei seregét, látta a tolvaj belépését s azt, hogy férje mint utasítja ki az ide nem való vendéget, az pedig azt feleli rá... Vajon mit fog mondani? Hogy ő a kedvese volt? Hogy a gyermek az övé?... Ah! Bármilyen legyen is az az iszonyu bánat, a melyre az a mocskos száj nyílni fog, jobb meghalni, semmint azt meghallani!...

»Meghalni?...« Jeanne hangosan mondta ezt a második szót is. Behunyta a szemét s valami ismeretlen bágyadtság lopózott a fájdalmába s enyhítette sajgó voltát. Szerelmi kiábrándulásának a kezdete óta nem először gondolt ő most erre az elmenetelre, a mely után nincs többé visszatérés a földi nyomoruságba, erre az álomra, a melyből nincs többé ébredés az élet borzalmaira. De sohasem érezte ennyire a végső elpihenés mély, elgondolhatatlan, ellenállhatatlan vonzó erejét. Olyan erős volt ez a kísértés, olyan hatalmas és egyuttal olyan szelid erejű, hogy érezte, mint hagyja el az akaraterő, miként a bércekről leváló kő, mely alágurul a lejtőn. Többször ismételte: »Meghalni, meghalni, meghalni,« és maga is lefordult a titokzatos örvénybe.

Mindazok, akik igazán meg akarták magukat ölni, de szerencsésen megmenekedtek, azt mondják, hogy bizonyos pillanatban a lelket kimondhatatlan kéj tölti el, még a végső kétségbeesés kinjában is. Abban a döntő pillanatban, mikor a végzetes elhatározás erőt vesz lelkünkön, következik be ez az elernyedés, amely a lélekre csaknem olyan hatású, mint a kloroform a testre. A léleknek ez az elérzéktelenedése, melyet a megsemmisülés pusztá gondolata idéz elő, igazolja azoknak az orvosoknak a véleményét, akik minden öngyilkost pillanatnyi örültnek tekintenek. A meddig ez az érzéktelenség be nem következik, az önmagunk elpusztítása mellett szóló legkömolyabb okok sem bírhatnak rá bennünket arra a csele-

kedetre, amely annyira ellenkezik állati természetünk alap-ösztönével. De amint hatalmába kerítette a lelket, a benső feloszlás ugyszólván a rögtönös. Így magyarázható az elgondolásnak és végrehajtásnak az a gyors egymásutánja, amely egyik-másik öngyilkosságban feltűnő. Szinte álmokorság van abban a sietségben és ügyes előkészítésben, mely a hevenyészett öngyilkosságokat jellemzi. Rendszerint meg is előzi őket valami erős lelki rázkódás, amely úgy rendíti meg az agyat, mint valami ütés, vagy esés, és pillanatnyi zavart idéz benne elő. Mikor aztán ez az egész lényünket megtámadó rázkódás olyan szervezetet ér, melyet a bánat annyira feldult, mint a Jeanneét, akkor nincs többé gondolkodás, fontolgatás. A veszes gondolat nyomban gyökeret ver s a beteg maga is csodálkozik azon, hogy mily kevés idő kellett az elhatározásához. Jeanne nyolcz órákor vetette magát az ágyára. Még nem volt kilencz óra, mikor fölkel, hogy elhatározását végrehajtsa.

*

Becsöngette a komornáját, hogy hozzon lámpát s elvégezze éjjeli toilettéjét. Az ily pillanatok bámulatosan gyors felfogásával a legapróbb részletekig elgondolta öngyilkossága körülményeit. — A legegyszerűbb módon akarta magát megmérgezni, úgy, hogy azt higgyék, hogy csak megtévedt. Elég, ha a házi patikáját odahelyezi az éjjeli szekrényére s egyik üveg helyett a másikat veszi ki belőle. Volt ott egy üvegben mérges szer a gyomor-bajok ellen. Azt fogja felhajtani az altató helyett. Azt fogják hinni, hogy tévedt, vagy legalább úgy fognak tenni, mintha azt hinnék. Hogy a valószínűség még inkább meglegyen, volt elég lelki ereje, hogy olyan gondosan vetkőztette le magát s hozatta szépen rendbe a haját, mintha igazán csak északai nyugodalomra akarna térni szépen megvetett ágyába. A csipkével diszitett paplan, a barna lábtakaró, a szalagokkal ékített kis vánkösök képe ott látszott a nagy szekrény hármastükörájában a falak kékes selymével és mindenfelé elszórt drága csecsebecsékkel együtt, melyekre a lámpa rózsaszínű golyója enyhe fényt hintett. Az elegáns asszony-szoba egyik szögletében ódon alakú íróasztalka állott. Jeanne, mihelyt ismét egyedül volt, odaült és kinyitva egyik kis ajtaját, kihuzott egy titkos fiókocsát és kivett belőle egy kis csomó írást.

Mégrigniesnek néhány levele volt ez, a melyeket megtartott volt. Egyik korábbi szakításuk alkalmával, amelyre — sajnos — újabb kibékülés következett, visszaadták egymásnak a leveleiket. De ő nem tudta magát rászánni, hogy megválják a legelsőktől, a melyek a bal-lépés előtt és közvetlenül utána való időről szóltak. Egy érzelmes és ábrándos ifjunak (ő legalább annak hitte) eme levelei ígérték meg őt akkor. Elolvastott most belőlök egyet, azután másikat, harmadikat. Máskor ellágyult a földézésétől annak, ami életének legszebb ábrándja volt, mielőtt legnagyobb keserűségévé lett. De most ez írott frázisok és ama szavak közt, a melyeket egykori kedvesétől ma hallott, nagyon is kiáltó volt az ellentét. Össze-gyűrte a kissé már elsárgult papirost és beledobta a csomagot a tűzbe, oda sem nézve, hogyan ég, annyira el volt foglalva más tárgyaknak az összeszedésével, amelyeket szintén el akart égetni: önmaga számára irt följegyzések, kegyelettel őrzött emlékek, száradt levelek és virágok, arcképek, még ételsorai is olyan vacsoráknak, amelyeken együtt voltak. Ez évekig tartott viszony naiv tanujelei mind odakerültek, a hova a levelek, anélkül, hogy ő ügyet vetett volna rájuk — legfőleg a tűzfogóval megbolygatta a félig elhamvadt maradványokat, hogy egygyé keveredjenek a fahasábok hamujával.

Azután visszatért az íróasztalához és megírta a végrendeletét, a melyet nagy gondosan egy évvel korább-

ról keltezett. Az elméje olyan világos volt, hogy a leg-
apróbbra részletezte, hogy kinek mit és mennyit szánt. Azután lezárta pecsétjével a borítékot, olyan gondosan, akár csak az egykedvű tisztviselő valami hivatalos levelet.

Rendbe rakott az íróasztalon mindent s azután az órájára nézett. Valamivel kevesebb volt, mint tizenegy óra. Még egy utolsó negyedórát engedett magának, hogy gondosan végig nézze a szobáját és meggyőződjék róla, hogy semmit sem hagy maga után, ami eláruhathná, hogy mi módon halt meg.

Régóta nem érzett már olyan lelki derűtséget, mint most. Ugy tetszett neki, mintha már is kívül volna az életen. A fal óra ketyegése, amely utolsó perczeit jelezgette, édes, ünnepies zenével töltötte meg a szobát, s amint most Jeanne elhaladt a tükör előtt, barátságos szá-nalommal mosolygott — mint valami idegenre — arra a fehér, vékony, sápadt fantomra, amelyet benne látott, fantomjára annak, aki szerető és boldogtalan, szenvedélyes és szenvedő asszony volt s aki pár percz múlva olyan boldog, olyan csendes halott lesz.

— A jó isten nem volna a jó isten, ha meg nem bocsátaná nekem, mondá magában, amint szeme megakadt az ágya fölött függő feszületen s letérdelt, hogy elmondja imádságát, mint máskor — egy lépésnyire attól az üvegtől, amelyből halált fog inni.

*

Ebben a pillanatban valami alig hallható nesz rez-zentette meg. Sokkal jobban ismerte a házat, semhogy a legcsekélyebb zöreij is a fülébe ne hatolt volna, kivált most, a kezdődő éjjeli csendben és kóros tulizgatottságában. A cselédeknek meghagyta volt, hogy feküdjenek le s tudta, hogy csak a férje inasa van fenn, s a gróf, ha hazajön, a nagy csarnokon túl levő ajtón tér a szobájába. Már pedig a nesz magából a csarnokból hallatszott, még pedig olyanformán, mintha felborítottak volna valamit.

És ezt a halmi készülő asszonyt, aki olyan nyugalommal rendezkedett el az öngyilkosságára, a rémület reszketése fogta el arra az eszelős, de ellenállhatatlan gondolatra, hogy itt jár valaki s hogy az a valaki Mégrignies! Az olyan állapotban, a milyenben ő volt, megszűnik a lehetetlenség tudata s nem meglepő semmi. — A boldogtalan asszony legkevésbé sem találta volna különösnek, ha régi kedvese csakugyan belopózott volna, hogy kirabolja a palotát...

Folyvást térdelve még, előrenyújtott fővel hallgató-zott. Újabb neszt vélt hallani. Fölállt, odament a csarnokra nyíló ajtóhoz és hallgatózott. Semmi kétség: ott jár valaki. Megfogta a kilincset s óvatosan fordított rajta egyet, hogy ne nyikorogjon. Kinyitotta az ajtószárnyat és várakozott. Most már a nesz világosabban volt hallható. Mindössze egy vékony fénysugár hatolt át az ajtó kárpitján, mint valami földre tett lámpásból. Lombsusogás arra figyelmeztette a grófnét, hogy az éjjeli látogató a csarnok közepén álló karácsonyfa körül jár; egyuttal azt hallotta, hogy az illető széket től.

Ajnit azután a félhomályban látott, attól megder-medt rémületében, ámbár igen egyszerű és gyermekes jelenet volt az a mai nap drámai eseményeihez képest. De épp ezek az események sokkal fájdalmasabb jelentő-séget adtak annak a jelenetnek, semhogy az anya ret-tegve ne szemlélte volna a homályból.

*

Az a vékony fénysugár, mely a tágas helyiség sötét-jében világított, nem tolvajlámpásból eredt, hanem egy szálgyertyából, mely az óriási karácsonyfa mellé a földre volt állítva. A fa előtt egy széken fehér gyermek-alak ágaskodott, hosszú hálóingben. Az a gyermek Jacques

volt, a tolvaj fia. Lábujjhegyre ágaskodva, egyenkint szedegette le a fáról a bearanyozott tököket, amelyek egy-egy kókuszdió nagyságúak voltak, úgy nyilottak, mint a katulya és cukorral voltak megtöltve. A gyermek egy kis selyemzacskót hozott magával — az anyja egyik pamuttartóját, s minden egyes tökből kicsi kezével kivett egy pár szem cukrocskát és a zacskóba csuszította, azután pedig gondosan becsukta s helyére akasztotta mindegyiket. Nyilván úgy okoskodott, hogy ha mindenikből csak egy-egy keveset vesz ki, a lopást nem fogják észrevenni.

Utóbb le kellett szállnia a székről, hogy odább tolja, de a fának egy másik ágához. A gyertya világossága éppen az arczába tűzött. S a gyermekarcznak az igazi apja arczkifejezésével való hasonlatossága olyan ijedelmest volt, hogy az anyja elsikoltotta magát. A fiúcska eleresztette a széket s másik sikoltással felelt a sikoltásra. Ráismert anyjára, aki feléje közeledett. Jeanne szótlanul, olyan sáppadt arczczal, olyan merev, olyan fájdalmas tekintettel jött előre, hogy a gyermek elnémult ijedtében.

Jeanne, mikor odaért hozzá, megfogta a lopott cukrocskával tele zacskót s némán mutatott a fára... Azután, mint mikor egyedül maradt barátőinek gyötrelmes látogatásai után a szalonban, félig elájult. Egyetlen szót sem birt szólani. Nem birta a lába s leroskadt a székre, félreejtve a fejét s olyan sulyosan dőlve a gyermekre, hogy szinte fájdalmat okozott neki. Ez a fájdalom tett-e vagy a szidástól való félelem és a lopás megbánása, vagy pedig az a hirtelen tellobbanó szeretet, amely megvan az ilyen korán érett gyermekekben, akikben a jó és a rossz ösztöne megelőzi az öntudat ébredésének a korát? A gyermek egyszerre csak megölelte az ájult nőt, forrón csókolgatta, mint még soha és keserves zokogással rimázkodott neki, mint még soha:

— Oh mama, mama, bocsáss meg, nézz rám, ne haragudj, kérlek mama, szeress... Csókolj meg...

És ismételte: — Bocsáss meg. Igérem, hogy többé soha, de sohasem lopok, soha... Oh, mama, szólj... Félek... mama, mama, mama, ne busulj úgy miattam... Hiszen úgy szeretlek... Nézd, nézd...

És az anya, amint magához tért s kinyitotta szemét, látta, hogy a gyermek fölszakította a zacskót, kiszórta belőle az összehopkodott cukrot s dühösen tiporta meztelen lábcskáival.

— Látod, nem leszek többé nyalánk, már nem is vagyok. Csak mondd, hogy megbocsátasz, oh mondjad, mondjad! kiáltá kétségbeesetten a gyermek. — Ugy fáj, hogy haragszol rám...

És sirva temette fejét anyja hálóköntösébe és csak annál erősebben zokogott és vonaglott, mikor érezte, hogy az anyai kezek gyöngéden simogatják a haját. — De amit nem érzett, nem érezhetett, az az a nagy, hirtelen fordulat volt, amit rút cselekedete után való gyöngéd bűnbánatával az anya szívében e válságos pillanatban előidézt. Jeanne e néhány rövid perc alatt felismerte, hogy micsoda bűnös ösztönöket plántált a gaz apa öröksége ebbe a hét éves gyermekbe s egyuttal milyen gyöngéd fiúi szeretet szunnyad benne, oly szeretet, amely egészen meg is változtathatja még. S az imént még halálra szánt asszonyban fölébresztette az életkedvet a szánalom, a lelki furdalás, a vezeklés gondolata. Azoknak a bűnös ösztönöknek, melyeknek ő is okozója, nem szabad erősebbé fejlődniök e gyermekben a szeretetnél. Mindent el fog viselni, hogy meggátolhassa, nehogy ez a gyermek valaha azzá legyen, amivé az apja lett, az az apja, akit ő adott neki. Ám álljon bosszút egykori kedvese, tartsítsák ki a társadalomból őt is, kergesse el a férje — mit bánja ő azt most már? — Neki a fiát kell megmentenie.

IV.

A zenekar hangjai, melyek mellett vagy ötven gyermek tánczolt, körülvéve szüleiktől, nénjeiktől, bátyjaiktól, zugva járták be a Bréau-palota virágokkal, szőnyegekkel diszitett lépcsőházát. Az előkelő társaságnak két legszebb asszonya, Ethorelné és Arcole hercegné épp most jöttek lefelé a lépcsőn. Mint a többiek, ők is azért jöttek volt el, hogy rokonszenvőket tanúsítsák a »szegény Jeanne« iránt, amint most már a kicsapott klubtag kedvesét az előkelő körökben nevezték. S halk hangon, hogy ne hallhassák azt a márványos előcsarnokban álldogáló inasok így beszélgettek:

— Mégis nagy szerencséje van neki, mondá az egyik — hogy Machault panaszt tett s hogy ennél fogva Mégrigniest ma reggel letartóztatták. Ha elég vakmerő lett volna ma délután idejönni?...

— Oh, — viszonzá a másik — Jeanne épp oly kevésbé árulta volna el magát, mint tegnap, mikor meghoztuk neki a hírt. Mert hiszen nem tudta még, mikor én szóltam neki. Határozottan mondhatom, hogy nem volt róla tudomása. Erős lelkű asszony ez a mi szép barátnőnk nagyon.

— Nem olyan nehéz az neki, szólt ismét az első. — Csak az kell hozzá, hogy ne legyen az embernek szíve.

S a két bájos divatbáb, aki a maga szívének érzelmességében nem kételkedett, amolyan kecsesen fásult mosollyal nézett egymásra, amelyben éppen annyi mizantropia van, amennyit megengedhetnek maguknak az olyan urhölgyek, akik sokkal finomabbak, semhogy méltatlankodnának, sokkal tapasztaltabbak, semhogy csodálkoznának valamin. Azután, hogy a fogatuk előállott, összecsókolóztak és elváltak, hogy más barátnőikhez siessenek, elmondani nekik a Bréau grófné szívtelenségét. Még egy pár nap s nem azt fogják már mondani: »Szegény Jeanne«, hanem azt, hogy: »Szegény Mégrigny?«

És még egyre mondják. Ilyen a világ igazságérzete és éleslátása.

Fordította: Fáy Béla.

Krónika III.

Ellopott pasztellek.

— Lopás a műcsarnokban. —

A Montépin modorában.
Sötétben és rejtelmesen.

Az 1897-es évek tavaszán, esti 11 órakor, két intelligensnek látszó fiatal ember lépett ki a földalatti villamosvasut majolika váróterméből a köröndre és kémlelő tekintettel néztek végig az Andrássy-uton.

Az Andrássy-ut e pillanatban néptelen volt, csak egy magányos hölgy biciklizett föl-alá. E magányos hölgy, mint az olvasó jól sejti senki más nem volt, mint Cascara-Sagrada hercegnő. Ugyanaz, akinek regényünk későbbi fejezetében olyan kiváló szerepe lesz a műcsarnokbani lopás földerítése körül.

Hagyjuk a hercegnőt biciklizni és térjünk vissza a két fiatal emberhez, akik ezalatt lassu és óvatos léptekkel folytatták utjokat a főváros ama része felé, a melyet városligetnek neveznek.

Mikor a 756-ik számú ház elé értek, az idősebb fiatal ember, aki körülbelül 65—70 éves lehetett, visszafojtott lélegzettel megállt és háromszor halkán füttyentett. A ház belsejéből hasonló füttyentés volt a felelet, amire a két fiatal ember ifjabbika, akit ezentúl Manó grófnak fogunk nevezni, így szólt:

— Uglátszik, a zöld herceg helyén van.

— Valóban — szól erre az idősebb fiatal ember, akiben az olvasó bizonyára felismerte már Quexucita őrgroft, a venezuelai köztársaság nyugalmazott másodasztalnokát — a herczeg örökdió hivei fölött. Szerencse föl!

A kapu csikorogva nyílt ki és a következő pillanatban egy amazonnak öltözött hölgy lépett ki rajta. Csak rengő fehér szakáll sejtette, hogy az amazon talán mégis más, kevésbé gyöngédnemhez tartozik.

A két fiatal ember tiszteletteljesen üdvözölte az amazont, aki szoknyájának bő ránczaiból egy tolvajlámpát és három jól kifejlődött feszítővasat húzott elő.

— Minden rendben van? — kérdezte.

— Igen, herczegem — szól hódolattal Manó gróf.

— A kocsi?

— A műcsarnoktól dél-dél-nyugati irányban, közvetlenül az állatkert kapuja előtt várakozik. A lovakat én hajtom és herczegséged tudja, mit jelent ez.

— Nagyon jó. És ki fog odakünn örködni?

Az idősebb fiatal ember, hogy ne mondjuk Quexucita őrgroft mélyen meghajolt.

— E feladat az én vállaimon nyugszik. Herczegséged nyugodt lehet, a venezuelai köztársaság nyugalmazott másodasztalnoka tudja kötelességét.

— Az vagyok. Jegyezze meg magának őrgroft, hogy a zöld herczegét még senki sem látta remegni. Bár a föladatunk, amelyre a nagy * * megbizásából vállalkozunk, nehéz, annál nagyobb lesz a dicsőségünk, ha sikeresen végre tudjuk hajtani.

Mikor a zöld herczeg a * * nevet kimondotta, az összes jelenlevők levették kalapjaikat.

— Nincs veszteni való időnk — szól ismét a zöld herczeg. A terézvárosi templom tornya mindjárt éjfél fog ütni, akkorára helyben kell lennünk.

A három titokzatos lény szótlánul és sebesen folytatta útját és csakhamar a városligeti műcsarnok előtt voltak.

A műcsarnok sötét volt és be volt zárva. Senki sem sejtette, aminő borzalmas jelenet fog benne lejátszódni rövid négy-öt percz múlva, még maga az agg Telepy Károly sem, aki már nyugodtan aludta az igazak álmát.

Quexucita őrgroft egy bokor mögé húzódott és ott a bagolyhuhogáshoz hasonló hangokat hallatott. A zöld herczeg és fiatal kísérője Manó gróf eltűntek a műcsarnok jobboldali kapujában és a következő pillanatban a három feszítővas megkezdte működését.

Kik voltak e borzalmas és titokteljes férfiak és minő rémes tervük volt?

Erről a következő fejezetben fogjuk az olvasót felvilágosítani.

Most csak annyit árulunk el, hogy a feszítővas nem végzett hasztalan munkát. Az ajtó engedett és a két férfi belépett a műcsarnokba.

A feszítővasak szerepét az álkulcsok vették át. A két férfi végig haladt a folyosón az akvarellek között. Nem méltatták figyelemre az esti csendéleteket tehenekkel (vagy azok nélkül) csak a Márk képe előtt álltak meg egy pillanatra.

— A lelkiismeret — sugta borzongva Manó gróf.

A zöld herczeg kísértetiesen kacagott.

— Hahaha! Ez engem nem izgat!

A folyosó tompán verte vissza a kacagás zaját és az őrgroft huhogása kísérteties zenét szolgáltatott a jelenethez.

A két ember megállt egy ajtó előtt és figyelt.

— Itt kell lennie — szól Manó gróf. Ime a zsák...

— Akkor rajta! Munkára föl! — szól a herczeg és óvatosan kinyitotta az ajtót. A szobából elfojtott kiáltás hallatszott.

Két percz múlva a két titokzatos lény ugyanazon az uton tán távozott, amelyen jött. Manó gróf egy zsák sulya alatt görnyedezett.

— Megvan? — kérdezte az őrgroft.

Manó gróf némán intett. A három férfi erre fűtlyentett és a következő pillanatban az állatkert felől egy kocsi robo-

gott elő. A kocsiba bele dobták a [zsákot és Manó gróf föl ugrott a bakra.

— Hajts! — kiáltotta neki a zöld herczeg és a kocsi örült sebességgel gördült tova, egyenesen a Lágymányos felé.

Mi történt?

Az olvasó jól sejt: lopás. A három előkelő rangú férfi ellopott valakit és egy zsákban magával vitte.

Ez a valaki Telepy Károly volt. Helyébe egy czédulát tettek:

Április 28-ig
nem látható.

Másnap Ambrozovics Dezső dr. titkár egy zöld czédulát kapott a következő tartalommal:

Belvárosi zálogkölcson intézet.
Mannheim Simon.
Lipót-utca 7. sz. Budapest. Lipót-utca 7. sz.
Bejárat az udvarról is.
Betéti nap: 1897. április 26. Lejárat nap: 1897. október 26.
Zálogjegy.
Telepy Károly.
Kamatláb: 8. Becsérték 70 frt.
Árfolyam; 3. Kölcsönösszeg 60 frt.
Zálogdíj: 3 frt 60 kr.
Érvényes 6 hóig. Levonás nélkül.

Ambrozovics dr. rémülten így szól:

(Folytatása következik.)

Incubus.

Kisvárosiak.

— Elbeszélés. —

Írta: HERMAN OTTÓNÉ.

(Folytatás.)

9.

Ifju és leány azalatt suttogott a jövőről, a közös, édes jövőről — mely már a küszöbön van, amellyel erős hitük szerint a sors tartozott nekik — ezernyi ragyogó színnel festve ki azt. Beszéltek a multról is: Magda néma szerelméről, mikor az csak lemondásból, titokt. könyekből táplálkozott; csak a féltés gyötrelmeiről nem beszéltek, melyeket a büszke leány még reménytelennek hitt szerelménél is jobban takargatott.

És élvezték a jelenjüket, a maga mindent rózsás fénybe borító sejtelmes boldogságával, azzal a felejthetetlen, soha vissza nem varázsolható és semmi más érzéssel össze nem hasonlítható mennyei mámmal, ami a jegybenjárás ideje alatt a szívet betölti — a leányét, aki testbenlélekben tiszta, még inkább, mint a pozitív tudású férfit. Mert azt a salak nélkül való fölmagasztosulást, a mely bálványában hisz vakon, a fanatizmusig, amely a lelket minden nemesre, jóra, a szívet az önfeláldozásig menő odaadásra kristályosítja ki, jajt a férfi — legyen az bár a legboldogabb szerelmes vőlegény, csaknem oly kevésbé érti s érezheti, mint a mai századvégi félszűzeknek a sivár tudás cynizmusában megfonnyadt, zománczát vesztett lelkülete.

... Csak két nevet kerültek beszélgetéseikben következetesen: a Cseténé nevét és a Magda anyját. Magdának ösztönszerű gyöngédség, kimélet, talán egy kis leányos félsz is sugta ezt a diszkrét agyonhallgatást. Vagy talán a veseszületett tisztaság érzete zárta le ajkát, hogy jegye-

sét a volt szeretőjéről s ezzel kapcsolatosan a multjáról beszélni ne kényszerítse.

Poóts Béla meg tudatosan került minden vonatkozást, ami Magdát anyjára emlékeztette volna. Sokkal féltebb volt előtte ez a csak most visszanyert, alig megerősödött egészség, hogysen azt egy meggondolatlan kérdéssel, vagy akár célzással is kockáztatni merje.

Pedig — a szoros összekötetést tekintve, amelybe a Zajzon családdal lépni már csak rövid idő választotta el — ez az érdeklődés épen nem lett volna jogosulatlan. Magában nem egyszer tűnődött azon az érthetetlen viszonyon, melyben az anya leányával állott és azon is, hogy Zajzonné, mióta eltávozott, életjelt sem adott magáról. Sem levél, sem hír nem érkezett tőle senkihez, a — családjához sem. És Béla anyja se tudott többet a sorsáról, mint amennyit a bucsu alkalmával maga a szerencsétlen asszony vallani jónak látott.

Az emberek különben lassankint elfeledték Zajzonnet és titokzatos eltűnését s akik nem felejtették el végkép, meglegeedtek annyival, hogy fejüket csóválva mondogassák: szegény asszony, szegény asszony!

... De hová lett Cseténé? A Nuczi, a fess, a kaczkijukker menyecske? Ki látta öt hetek óta a vasárnap délelőtti miseről megfelelő díszben hazalebegni? Ki látta a mo-nár-utczai ugynevezett korzón naponkint, merészen főlcspett ruhával illegni-billegni?

Senki se látta; sehol se látták. Nuczit elnyelte a szalk-szent-jóbi viagtörténelem...

Csupán egyszer adott életjelt, azt is csak egy rövidke levéllel, amelyben Magdat — eljegyzéséhez »szívből minden jót kívánva« — kéri, hogy vessenek fatyolt a multra és legyenek ismét jó barátok. Ő részéről bocsánatot kér, ha vetett s önként nyújtja békülésre a kezét, ha Magda elfogadja. Ennek jeléül veszi, ha Magda öt magát is elfogadni hajlando: »legfőbb vágya« lévén szerencsekívánatait éloszóval ismetelni.

Magda szó nélkül és fölbontatlanul adta át ezt a levelet jegyesének, a ki az ismerős kézvonások láttára olyanforma szurást érzett, mintha testét jéghideg aczélpenge járta volna át. Arczára azonban közönyt erőltetett, elolvasta és visszaadta a levelet, csak arra kerve Magdát, hogy ő mondhasa tollba a választ.

Ez a válasz sima volt és lagyos, mint a jégcsap: »Magda köszöni a jókívánatot, nincs mit megbocsátani s így haragról szó sem lehet köztük, azonban mint maga is vendége egy családnak, nincs abban a helyzetben, hogy szerénységtelenség nélkül vendégeket fogadhasson magánál, főképp olyan vendégeket, akik a háznak nem bizalmas ismerősei. Egyebekben pedig sat. sat.«

Az erre következő mélységes csönd és titokzatos begubózkodás, mely Cseténé személyét és házatáját körülvette. Poóts Bélát érthetetlen nyugtalanságba ejette.

Nem ilyennek ismerte ő ezt az asszonyt s el nem tudta hinni, hogy az a maga dezentor rabszolgájáról így, egyszerre, minden affront és megtorlás nélkül tudjon lemondani.

Már maga a levél békülékeny hangja gyanusnak tetszett; ez a nagy ellapulás pedig — amely aligha egyéb, mint a ragadozók ismert mesterfogása: reculer pour mieux soter — ez már valósággal aggasztotta.

Az az asszony okvetetlen készül valamire titkon, — hogy mire, el se tudta képzelni, — de azt hitte, csaknem bizonyosra vette, hogy csupán az alkalomra les, hogy a remeteség álarczát levette, valami módon akcióba lépjen, csak egy fegyvert tudott kezében, mellyel boszuját szolgálhatja: a botrány előidézését és ettől jegyesét megóvni volt legfőbb gondja és igyekezete. És Béla résen is állt kezdettől fogva. Magdát soha, sehova egyedül, még a küszöbíg se hagyta menni, sőt a délutáni látogatásokat

is a régi otthonába — miket a lány egy nap se mulasztott volna el — mindig kocsin és Poóts mama kíséretében kellett megtennie.

Az öreg urnő nem minden fáradság nélkül, de készséggel vette ki magát a megszokott otthonülés rendjéből s egyszerre mindennapos kocsikázó jelensége lett a városnak — nem minden hűség nélkül való különben, mert bizony hízelt neki, hogy az annak idejében maga is a szép melléknévnek örvendő öreg Poótsné ilyen méltó utódot mutathat be a világnak.

Hamar, az isten szerelmeért . . .

Hogy mennyi idő telt így el, nem tudnám pontosan megmondani, talán ők maguk se tudták.

Boldogok voltak — röpiült az idő.

Béla tanult és elkészült; de elkészült azonközben a kelengye is, melyet Poóts mama titokban rendelt meg a fővárosban a leendő Poótsné számára.

Már alig volt egyéb hátra a menyegzőig, mint a szigorlattal végezni. Végre a határnap is ki volt erre tűzve s Poóts Béla utra készen bucsuzkodott anyjától, menyasszonyától.

Kikisérték a pályaházhoz mindketten és rövid, mondhatnám vig bucsuval eresztették utnak a leendő doktort. Magda tréfásan így travesztálta a spártai anya mondatát — persze a diplomára czélozva:

— Vagy vele, vagy — nélküle, de haza jöjjön édes! . . .

Harmadikat csöngettek — Béla föluggrott a kupéjába és kihajolva az induló vonat ablakán, kalapját lengette s még egyszer, utoljára visszakönyörgött:

— Édes anyám, vigyázzon Magdára . . .

... Másnap borus, nedves novemberi napra virradt. Sűrű, hideg eső szitált alá a szennyes szürkébe burkolt égboltról. Az emberek esernyő alatt, — illetve lucskosan — kedvetlenül és dideregve czammogtak a habarcsba, vagy a kisvárosi »pallók« kátyuit kerülgetve.

Magda, meleg bundácskájába burkoltan, egyedül ült a zárt kocsi hátsó ülésén, szemben vele a szobalány, hogy az apai házhoz a rendes napi látogatásra elkísérje.

Az öreg urnő a pályaház léghuzatos folyosóján áthiült tegnap s erős toroktájással otthon kellett maradnia, Magda nem akarta magára hagyni kedves betegét.

— Menj csak, menj édes leányom, nézz a gyerekek után, biztatta a jó öreg, nekem nincs olyan bajom, hogy ápolóra volna szükség — neked meg mi bajod eshetne az üveges hintóban? Nagyobb biztonság okáért ültess bele a Marcsát is.

... Otthon Magda mindég talált tenni-venni, rendezgetni valót a ház körül.

Rendbe szedte a szekrényeket, átnézte a gyerekek meg az apja fehérneműjét, a javítani valókat magával vitte, kikerdezte a fiukat apró szükségleteikre nézve, megbeszélte Rózi nénivel a háztartás ügyét-baját, szóval nem szünt meg gondviselője lenni övéinek a távolból sem.

Most, hogy megjött, a gyerekeket Rózi nénivel együtt, egy rakáson találta a hátulsó szobában, mint mindég, mióta a hideg napok beálltak, mert az első szobát — takarékoságból — nem fűtötték.

Kis ideig velük volt Magda, aztán bement egyedül a fűtetlen szobába s a szekrény ajtót kinyitva, válogatta és félrerakta az elviendő javítani valókat, csöndesen dudolgatva közben. Könnyű lépteket hall közeledni: jöj-jön, jöj-jön Marcsa! szólott kifelé. Az ajtónyílás halk neszére visszafordul és — Marcsa helyett a Cseténé frufus szőke fejét látja a nyitott résen bekandikálni.

Dobbanó szívvvel, tágra nyílt szemekkel mered a látományra... perczig azt hiszi: káprázat az. Csak mikor a jövevény édeskés, fuvalázó hangja a fülébe csendül, győződik meg, hogy amit lát, husból és vérből levő eleven valóság. Elhalványult, mintha fagyos szél érte volna arcát.

— Szabad, édeském? kapok audienciát?

Magda csak állt dermedten, mint az anakondától megigézett madárka.

— Ah, hát még mindig haragos a cziczám? Egy menyasszony! egy *boldog* menyasszony! — aki engesztelhetetlen... Rosszul áll neki, mondhatom... Ugy-e, badar beszéd, drágám? — és beugrott az ajtóh, egyenesen a Magda nyakába és megölelte, megcsókolta.

A leány megrázkódott erre az utált érintésre s szorongva kérdezte:

— Mit kívánsz tőlem Nina? Lásd, csak magam vagyok —

Ez a mondás úgy hangzott, mint egy könyörgés — kiméletért. Nucci megértette és mosolygott... fölfont ajakkal, hogy hegyes fehér foga, piros inye látszott, mint egy vicsorgó tigris-macskáé.

(Folytatjuk.)

INNEN-ONNAN.

□ **Május.** A nagy visszahatás, mely a tulpaprikázott realista-irányzatban már mutatkozni kezd, régi kedves ösvényére tereli vissza magát a természetet is. A május nem rideg fagyos, embergyűlölő, mord mizantrop többé, aki összerántva homlokát, influenzás jóslatokat búgat lombtalan erdők száraz ágain át; — hanem nyájas kis lány, kék szemében az ég boldog színével, piros ajkán dallal, lenge tagjain gyöngyvirágos zöld viganóval. S. dus szőke haja ragyog, mint a napsugár. És ismét fölcsillan a vigasztalan szürke egyvelegből a fehér nadrag! A náthás, hideg májusok nemzedéke, a mai fiatalság, bizonyára nem látott még fehér nadragot, fölavató zászlaját a tavasznak. Elmosolyodik rajta, felvilágosodott gúnnyal nézi, mint szokta a régi divatképeket. Pedig, ha nem hamleti problémákon töprengene, észrevehetné, hogy maga a divat is visszatér a régi motívumokhoz, mint ahogy visszatér hozzájuk a mi társadalmi rendünk is. A régi arisztokrata (a század elején) ugyancsak demokratáskodott. Ragyogó előnevét lehányta magáról s visszavedlett u. n. polgárrá. Most meg azt hirdeti a czuczilista: hogy a demokrácia voltaképen a tömeg arisztokráciája. Az Edison vakító irtűzeit üdvösséges homályba borítja az oltár előtt pislogó szent mécses. Brunetiére megbuktatta Darvint és Johannes Müllert. »A tudomány csődött mondott.« A béke leroskad a védelmére szerkesztett új, újabb, legújabb s legeslegújabb ágyuk s vége-láthatatlan távolokba hordó puszkák súlya alatt — s a szt. Atya fehérkeztyűs, soványka, fegyvertelen kezével kezdi már meghódítani büszke Albionnak anglikán egyházát, s alélt, rebegő hangjával le fogja bírni a muszka orthodoxszizmus megriadt pópáinak dörgéseit. Így megy ez véges-végig a természetben s a föld országain. Köszöntsük hát a régi tavaszt s húzzunk fehér nadragot!

Hogy még a legszebb május elsejét is csúffá teszi három dolog! Egyik a *hurczolkodás*, midőn idegen szem a különféle háztartások rejtett intimusságaiban kotorász és földött, rengeteg társzekérből ki- és oda bevándorol sok olyan keshedt szőnyeg, mely az asszony gondos ujjai alatt virágzik, mint a rózsakert; sok olyan szekrény, melynek fabőre itt-ott lehámlott s pusztá sebhelyeit a szűkségből fejlesztett jóízűs bolgár himzésekkel takargatja. Mert a helyre-gazdasszonynál a vásott régi darab is mutat; míg a legszebb darab, az aranyos console, a gyöngyházás étagère is ócska zsibnek látszik, mihelyt a kapu alól a

szekérbe czepeklik, vagy onnan kirángatják. S ugyan-azok az emberek, akik a multkor hasonló sorban voltak, vagy augusztusban hasonló sorban lesznek: nevetkéreznek a szerencsétlen hurczolkodón, aki maga felismerhetetlen pongyolában, tépetten, porosan, féltve tipeg a butorai körül. Az ismerősök részvevő kárörömmel köszönnek. Főképen ha a költőzködő ugyan-az a szép asszony, aki a farsangon oly drágán mérte a tánczait. A másik két csufság, mely május elsején felbőki undok fejét: a *házbér*, s az ennél is csufabb *válló*, mely épp e bájhónapnak első napján esedékes. Mennyivel szebb ezeknél a májusi szelvény!

* * *

☼ **Az Olimposz.** *Ares*, a hadak istene egy idő óta nagyon hetykén és türelmetlenül viselkedett a mythologikus thesszaliai ormon. A bölcs *Pallas Athéné* oda is szólt az öreg *Zeüsz*nek: meglásd apám, megint pórul jár ez a hetvenkedő fráter! *Zeüsz* csinján szokott banni *Aressel*, mert ismeri ennek goromba természetét, hanem azért mégis megpróbálta őt észretéríteni. Ugyan mit akarsz már *Ares*? Hiszen tudhatnád, hogy mi már csak penzionált görög-istenek vagyunk. A görög nép réges-régen elpártolt tőlünk; még ez az ősi-lakásunk, ez a vén *Olimposz* is török terület s úgy hívják most, hogy *Csele-Dagh*. S különben is, kár neked feledni, óh *Ares*, hogy téged valami különös tiszteletben már akkor sem részesített a görög, mikor még aktív isten voltál. Kár magadat elbizottan össze-téveszteti a római *Mars*-szal. Az hadisten létere csakugyan nagy becsületben állt a maga népe előtt; de te, a legjobb idődben is csak másodrangú szerepet játszottál. Hiszen a halandó *Diomedes* is úgy elvert, hogy bógteél bele; *Herkules* soha sem tudtál megbirkózni; sőt még ez a fehércseléd, ez az én *Pallas Athéné* leányom is úgy nyakon vágott egyszer, hogy végig zuhantál a réteken. Mit henczezs há most megint?... Ne duruzsolj öreg, vágott vissza katonásan *Ares*. Most következik csak az én igazi időm. Sohasem volt még a mi görög népünk olyan harcziás, mint ma. Amint défelé tekintek, látom, mi indultak a törökre elszántan hadai. Néhány nap — és itt vannak az *Olimposz* tövében s török vérel mossák le e szent hegységéről a *Csele-Dagh* nevet. — Bolond beszéd, szólt közbe a bölcs *Pallas Athéné*. Nézzetek csak északra, onnan rettenetes hadirendben háromszor annyi kemény török vonul a határra, mint amennyi görög katona van a világon. — Gyáva asszony! gunyolódott megint *Ares*. A harcban nem a bölcselkedés, nem a szám kételkedő mérlegelése kell, hanem a vitézség! És most — szervusztok. Én megyek, rohanok a légen át a görög hadakhoz és megszállom a harczosok szívét... *Dictum-factum*: *Ares* elsüvitett a levegőn keresztül. Egy hétig nem látták az *Olimposzon* s nem is hallották a hangját. De látták a hegy tövéből folyton folyvást délnek törteő sötét hadi tömegeket, melyek élén csupa félholdas zászló lobogott. És hallották folyton-folyvást az ágyudörgést, puskaropogást és ezt a vad harczi üvöltést: *Allah, Allah!*... Egy hét múlva már a látomány és a hangzavar elvonult s eltűnt a déli távolban — s többé nem láttak s nem hallottak semmit... Nyolczad napon megtépve, czúdar állapotban érkezett meg *Ares*. Minden csontja fájt. — Mi baj? kérdezék. Előbb kertelt s diadalmas athéni táviratokat idézgetett. Utóbb mégis kivették belőle, hogy iszonyuan kikapott *Allah*tól. Jaj, de erős még az a beteg *Allah*! *Ares* aztán azt is kivallotta, hogy a larissai vörös-kereszt kórházban akarta magát kissé restaurálni, de immár az szintén török kézre került. Végre a török fővezérnek, *Edhem* basának szavait citálva terült végig az olimposzi felhő ágyon: *c'est fini*!

* * *

☉ **A Gyulai-színház megnyitója.** A hetedik magyar színházat még csak most építik; a nyolczadik még csupán terv, pium desiderium; s ime: már meg van a kilenczedik is. Egy-szerre, készen pattant ki a Gyulai Pál fejéből s mivel e lel-

kes színház-alkotó szabadon rendelkezik az akadémia palotájával, az új szintársulat már nemcsak a bokréta-ünnepet, hanem az első előadást is megtarthatta. A nagy közönség nem sejtí, mennyi küzdelmébe került a második Keglevich Istvánnak, míg a dolog odáig jutott; a Kisfaludy-Társaság ugyanis eleinte sehogy se akart, elnökének óhajtatásához képest, szintársulatát változni át; a többség nézete az volt, hogy csak maradjon meg a társaság temetkezési és betegsegélyző egyesületnek. A konzervatívok s többek közt az ősz Sipulusz, óva intették Gyulai Pált, ne tegye ki az azelőtt oly csendes társaságot a nyilvánosság figyelmének, de a lelkes ifjú nem csüggedt, nem hallgatott a kishitűekre s addig buzgólkodott, míg íme, az új szintársulat, post tanta discrimina rerum, megtartotta a megnyitó előadást. Bizonyára az új színháznak még sokáig kell küzdenie a kezdet nehézségeivel, de már ez az első előadás is érdekes volt. Vikár Béla ur lépett fel, mint vendég, az ő hasonlíthatatlan fonográfjával. Sajnos, a produkció nem sikerült teljesen, mert a fonográf, melynek énekelnie kellett volna, krákolgott, prűszkolt, búgott, fűtyölt, miákol, de nem énekelt. Ez azonban a közönséget, mely a könyvezésig mulatott az előadásban, nem hangolta le s a produkció után úgy a kiváló művészt, mint a szintársulat elnök-igazgatóját, perczekig tartó viharos tapsal üdvözölték. A megnyitó előadás a sikere fokozott tevékenységre sarkalja a társulatot s már is serényen folynak az előkészületek a második előadásra, melyet a legközelebbi szerdán fognak megtartani. Ez alkalommal, mint értesülünk, Prévost *Századvégi leányok* című szenzációs darabja kerül színre, Maud szerepében Bartók Lajossal, aki, mint drámai szende, ezúttal teszi első színi kísérletét. Gyenes szerepét Szász Károly, Mihályfiét Neugebauer László fogja betölteni, a csábító Juliet pedig Tóth Lőrincz játsza. Prévost darabja után Heinrich Gusztáv szerpentin-tánczot fog ellejteni, végül Zichy Antal, aki az on dit szerint az egyházpolitika miatt meghasonlott Zichy Nándorral, Zichy Jenővel és Zichy Gézával, élőképben fogja magát bemutatni a hölgyközönségnek.

* * *

△ **Szentpétervár.** Egy kis nyugtalanság után végül csak megegyeztek a középeurópai közvélemények, hogy a szentpétervári találkozás nem jelent veszélyt a hármasszövetségnek. Ellenkezőleg, mivel a szövetség célja a béke fentartása s a találkozás a két ellentétes nagyhatalmak békés egyetértését megszilárdítja, a hármasszövetség csak erőben nyer, amikor Ausztria-Magyarország uralkodója megöleli az orosz cárt. — Ilyenformán megnyugodván, ami nyugtalankodott, a szentpétervári találkozás ismét csak azt bizonyítja, hogy az államszövetségek, függetlenül a szerződések lejártától, csak addig tartanak, amíg be nem következik az eshetőség, melyre létesültek. Az a Balkán mozog, akárhogy nem interveniálnak is a nagyhatalmak s akármilyen semlegesek is a két szomszédok. A török veri a görögöt, a bolgár, a román, a szerb lojális semlegességgel kész magát a törökre vetni, ha az kellenél jobban találna a lábát megvetni s a nagyhatalmak ebben az esetben a be nem avatkozás, a status quo, a területi integritás s egyebek jelszavai mellett valahol csak összeérintheznék a katonákat. Ily körülmények között monarchiáknak jól esik maga mellett tudni két szövetségesét s mi sem természetesebb, minthogy királyunk érintkezésbe lép az ellenséggel s teljesen meg is érteti magát vele. Az ellenség sokkal fontosabb, mint a barát s ezúttal sokkal hasznosabbnak is bizonyult. Hogy ez a hármasszövetség végét jelentené, magunk sem hisszük, hiszen magunk végezvén az ellenséggel, a jó barátok már nem ártanak.

* * *

✧ *Ἐθνικὴ ἡτέρια.* Olvasd magyarosan *ethniké hetéria*-nak. Értsd pedig... Azaz bocsnat, ne is értsd. Értetni ezt egyáltalán nem szükséges. Magam sem értem és hál' Istennek, mégis egészséges vagyok. Sokkal egészségesebb, mint dr. Pecz

Vilmos, *Pownowri Thewrewk*, vagy *Hegedüs* Pista tanár urak, akik hárman pedig egyedül értik széles Magyarországon, hogy mit is jelent voltaképpen az az *ethniké hetéria*. Ők hárman bizonyosan értik, de titokban tartják s nem adják tovább. A görög nyelv egyáltalán hármójuk kizárólagos monopoliuma a Kárpátoktól az Adriáig. Ők tanítják görögül az egyetemen azokat az ifjú tanárjelölteket, a kik aztán hivatva vannak a középiskolákban a többi műveltségre törekvő zsöngé magyaroknak tanítani a maguk egyetemen szerzett görög tudományát. Miután azonban legműveltebb maturai eminenseink sem tudnak semmit sem görögül, feltéhetjük, hogy a középiskolai görög tanárok szintén nem tudnak ebből a gyönyörű klasszikus nyelvből egy szót sem. Annál kevésbé tudnak kettőt — s állván az *ethniké hetéria* két görög szóból, nem valószínű, hogy a három egyetemi és tud. akadémiai főgörög tudósan kívül, az északi szélesség 44—49 és a keleti hosszúság 32—44 fokai közt akadna még halandó, aki érti, hogy mi is az az *ethniké hetéria*. A két szó azonban egyenként is, de különösen együtt, igen szépen hangzik s azért most sűrűen írják bele az újságok görög-vész rovatába. Én sem akarom az alkalmat elszalasztani. Ha most nem írok az *ethniké hetériáról*, nem írhatok arról már többé soha. (Mert a szegény görögök már az én emberi korom végső határán innen nem igen fognak háborút viselni s valószínűleg szörnyű csöndesek lesznek.) Ami különben az *ethniké hetéria* értelmét illeti, általános műveltségemnél fogva elmerülhetek affélől néhány kombinációba. Ha az *ethniké* netán az *ethiká*-val van rokonságban, akkor affélét jelenthet, hogy *erkölcsös*; ha pedig a *hetéria* a *heteria*-ból ered, akkor ez meg affélét jelenthet, hogy *courtisaneok egyesülése*. Eszerint *ethniké hetéria* — az *erkölcsös courtisaneok egyesülése* volna. Ez abszurdum! Az erkölcsös courtisaneok egyesülése nem hajszolhatta Görögországot a katasztrófás háborúba, nem lázított fel Krétát, nem diktálhatta a görög királyra a saját akaratát s nem segíthette ki a zavarban lévő hadi pénztárt 12,000 frank, szóval is tizenkétezer frank adománnyal. (Amely összeg igazán nem sok egy háborúra.) De bizonyos is, hogy az *ethniké* nem az *ethos*-szal, hanem inkább az *ethnos*-szal rokon s így affélét jelenthet, hogy *népies, nemzeti*; a *hetéria* pedig, bárha a *hetéra*-val való rokonságát nem is tagadhatja el, ezúttal inkább barátkozást, testvériesülést, frigyet, szóval valami *ligát* vagy *Emkét* jelenthet. Csakugyan az is lesz körülbelől az *ethniké hetéria* — a görögök *nemzeti Emkéje*. Nos hát, fújják fel a görögök a *nemzeti Emkéjüket*! Annak köszönhetik azt a mértéktelen nemzeti szenvedélyt, mely örökös izgalmaival háborúba taszította s tönkretette őket. Más egyéb, nem nagy, de igen lobbanékony nemzetek és azok *Bartha Miklósa* és *Ugron Gáborjai* pedig — okuljanak s vigyázzanak a maguk *nemzeti Emkéjére*! Mert nincs hasznosabb dolog, mint egy *nemzeti Emke*, mely békét és kulturát csinál. De nincs veszedelmesebb, mint egy *nemzeti Emke*, melyet sovíniszta szélbali politikába akarnak sodorni s mely aztán izgalmat és háborúságot csinál... Ez még akkor is igaz, ha az *ethniké hetéria* egészen mást találna jelenteni, mint azt, amit én gondoltam.

* * *

✧ **Te deum Larissában.** Mikor a győzedelmes törökök Larissába, a görögök elvesztett városába bevonultak, a lakoságnak a városban maradt része lelkesedéssel üdvözölte és fogadta őket. Hálaadó isteni tiszteleteket tartottak ott a törökök győzelme alkalmából nemcsak az odavaló mohamedánok és izraeliták, hanem még maguk a görögök is. A görög püspök személyesen czelebrálta a *te deum laudamus*-t — s egyáltalán igen nagy volt az elragadtatás affelelt, hogy a görög haza eme védő bástyája elesett és török kézre került... Első tekintetre hajlandó voltam azt hinni, hogy a török távirat, mely ilyeneket regél, egyszerűen hazudik. Csak nem olyan hazaáruló szemét nép az újgörög, hogy átpártoljon az első nagyobb vereségre a diadalmas elnyomóhoz?... Hanem aztán eszembe jutott, hogy történt már efféle másutt is. Hol? —

Magyarországon, Budapesten! Igenis, mikor negyvenkilencben felséges és nagyszerű szabadságharcunk hanyatlóra jutott; mikor a muszka is nyomta már diadalokban kifáradt seregeinket s Haynau bevonult Budára és Pestre. Igenis, ekkor akadt Budán és Pesten elég magyar ember, aki Haynau-t és seregét hálás lelkesedéssel üdvözölte. Akadt magyar pap, aki *te deum laudamus*-t mondott a császári osztrák sereg győzelméért. Akadtak magyarok, akik nemzeti ajándékot gyűjtöttek Haynau-nak, sőt — ha jól tudom — akadtak városatyák is, akik Haynau-t megválasztották a magyar főváros diszpólgárává. Mindezt pedig olvastam egy negyvenkilenczediki budapesti magyar lapban, mely áradozva dicsérte ezt a császárhű osztrák magyar hazafiságot. Mert akadt ám ilyen magyar lap és ilyen magyar ujságíró is! Szóval, szomorú, de úgy van: szemét ember akadt mindig, mindenütt, minden ország és minden város mindenféle lakosai között. Sőt, ha pesszimisztikus ember ismeretem gyanúsításaira hallgatnék, ma is meg tudnám jelölni, hogy kik azok a magyarok, akik valamely diadalmas osztrák, vagy muszka benyomulás esetén megint csak megtartanak, akár Budapesten is a larissai *te deumot*. Azok a magyarok ugyan azok sorából kerülnek ki, akik valameddig az ellenség messze van, a legféktelenebb s legtürelmetlenebb, szájas honffyak. S nos, ilyen féktelen, türelmetlen, szájas honffyak az új-görögök közt is akadhatnak. Akadtak, úgy látszik, Larissában is.

* * *

✧ **A legszenzációsabb mű-lopás.** Ez nem lett köz-hírré, csupán a legbeavatottabbak suttognak róla. Szintén a műcsarnokban történt, de úgy látszik, nem is aljas anyagi érdekből, hanem inkább csak malicziózus fogadásból. Állítólag egyszerre valami féltucat eredeti magyar festményt loptak ki a rámaikból; csupa korcsmai és egyéb e fajta zamatos népszínműi jelenetet. Az eredetieket aztán hasonló mekkoraságú és tárgyú régi színnyomatokkal helyettesítették. Ezek a színnyomatok pedig ott lógtak az elcsent képek helyén majdnem egy hétig és senki sem vette észre a cserét. A műkritikusok legkevésbé; sőt ezek különösen ezeket a színnyomatu álképeket tüntették ki legtöbb dicsérattal. A lopás sohasem derült volna ki, ha a károlyköruti huszonkétkrajczáros-bazár tulajdonosa, a kitől a színnyomatok a műcsarnokba származtak, lármát nem üt. De ez, felfedezvén színnyomatait a kiállításon, lelkendezve rohant *Telepihez* s előadta, hogy őt néhány művészforma fiatal ember nagyon becsapta. — Elkérte kölcsön néhány színnyomatát s helyette ugyanannyi népies magyar eredetiséget hagyott nála zálogban. Azóta hiába várja, hogy a képeket visszacseréljék — nem jelentkezik nála e végből senki. Már pedig kétségtelen, hogy e tőle álnokul kicsalt színnyomatoknak nemcsak műbecse, hanem piaci ára is jelentékenyen magasabb, mint a zálogoké!... *Telepi* előzékenyen és azonnal megcsinálta a visszacserélést s az Istenre kérte a bazár-rost, hogy hallgasson.

* * *

⊙ **Ballada Vasszosz ezredesről.** Mikor, vagy három héttel ezelőtt, a Spitzbergáktól Alexandriáig, és Lissabontól Szent-Pétervárig, nap nap után nem volt szó másról, mint Krétáról és Vasszosz ezredesről. Wiesbadenben egy szív sebesebben kezdett dobogni. Ez a szív egy ékszerész szíve volt. Már elfelejtettem az ékszerész nevét; mi több, Vasszosz ezredes is elfelejtette. Vasszosz ezredesnek, a nevek és a számok dolgában, nincs jó memoriája; csoda-e, ha a wiesbadeni ékszerész ezerkétszáz márkás számláját is elborítja a feledés köde? A wiesbadeni ékszerész e miatt nagyon bánatos vala; de a krétai expedíció hírére felocsudott letargiájából. Mi az, egy győzelmes hadvezérnek, ezerkétszáz márká? S a wiesbadeni szív melegebben drukolt Vasszosz ezredes mellett, mint maga Georgiosz király. Sajnos, Bellona nem kedvezett a görög fegyvereknek; s midőn a törökök béke-feltételekről, hadi sarczról, s egyéb csunya dolgokról kezdének ujságotolni, Wiesbadenben egy

szív felzokogott. Hja, a véletlen labdája vagyunk!... Vasszosz ezredes éppen úgy kezdte, mint Napoleon. Napoleon nem fizette ki a mosó-számláját, Vasszosz ezredes nem fizette ki az ékszerész-kontóját; Napoleon bevonult Egyiptomba, Vasszosz ezredes bevonult Kaneába; Napoleon fogságba ejtett egy csomó mindenféle nációbéli embert, Vasszosz ezredes foglyul ejtette Pintér osztrák-magyar konzult; végül Napoleont megverték, és Vasszosz ezredes nem. S mégis, a népkegy, a czéda hír, a csatangoló szerencse rövid pár hét alatt örökre végzett Vasszosz ezredessel; a hálátlan világ néhány napok multán úgy el fogja felejteni, mintha soha se létezett volna. Csak egy, csak egy nem felejtí őt: a wiesbadeni szív. El fog küldeni neki egy kis levélkét, könynyel tele sirt kis levelet: »Emlékszel-e még?« Amire Vasszosz ezredes eldudolja a *Lili* melankolikus refrainjét:

A mit az ember elfelejtett,

Mintha soha se történt volna meg...

s ezzel a krétai epizód be lesz fejezve. Mire a lombok hervadni kezdenek, a második görög szabadságharcból nem marad egyéb, mint a Vasszosz ezredes ékszer-számlája.

* * *

⊙ **Lakzi.** Velünk születik-e a jóízlés, vagy csak konvenzió, mint e világ dolgainak legtöbbje? Magunkkal hozzuk-e a világra, vagy csak belénk verik, mint az algebrát vagy a botanikát? Én amondó vagyok, hogy a jóízlés a vérben vagon, sőt nem is lehet belediktálni az emberbe. Önökkel is alkalmasint százszor megtörtént már, hogy igazi, nagy, tizenhárom próbás izetlenségek hírére olvasván az ujságokban, nem bosszankodtak, mint holmi apróbb számárságok láttára, hanem szégyelték magukat. Szégyelték a szó szoros értelmében. Furcsa egy érzés az ilyen szégyen. A jóízlést pofon veri x, y vagy z tenyere, nekünk semmi közünk az egész attentátumhoz, nem törődünk a tisztelt attentátorokkal sem, akik se ingünk, se galérunk; és mivel ők *nem*, mink pudeáljuk magunkat szörnyen. Nem feledem el egy ilyen szégyenkezésem. Egynehány éve azt olvastam az ujságban, hogy egy nagy vidéki színpadon az operett-primadonna térdén állva és sikoltozva bucsuzott el a nagyérdemű közönségtől. Ez a két sor úgy hatott rám, hogy szerettem volna a föld alá bujni, ha nincsen alattam még egy emelet. Ugyan ki sugallta belém, hogy ez a jelenet arcpirító? Szól-e erről professzor vagy könyv? Van-e erre nézve megállapodás? Az én tudtommal erre nem terjeszkedik ki semmi emberalkotta törvény. Ha tehát engemet az az izé szégyenkezésre indított, magamból indult ki a szégyen: egyszerűen az érzékem működött. És ha ez az érzék minden emberben megvan s nem csak személyes tulajdonság: azt kérdezem, miért művelnek az én szememben ilyen szégyellős dolgokat európai urak és hölgyek? Ez azért jutott az eszembe, mert ezen a héten megint czudarul pudeáltam magamat, olvasván, micsoda ezüstlakodalmat rendez annak a Lányi nevű jó czimbalmosnak egy irodalmi külvárosi asztaltársaság. Ama becsületes cigány családi ünnepét egyfelvonásos népszínműbe kögitik az asztal tulipános lelkű okl. költész urai és el is játszik maguk, kiosztott és a helybeli lapokban közlött szerepekkel, csikósoknak öltözködve, Budapest utcáin, az erzsébetvárosi templomban, a terézvárosi kaszinóban, zajos tapsai között annak a t. cz. közönségnek, mely minden nyitott bérkocsi után szaladni szokott. A rigmusos vőfélyekkel egyetemben két héttel előre közhírré tétetett az ünnepi magyar ételsor is:

Édespálinka és fonatos.

Tynkleves.

Tormáshus.

Töltött káposzta.

Dorongfánk.

Mézeskása.

Ujbor.

Ez, méltóztatik tudni, azért fontos, mert szimbolizmus. A magyar hazafiságot jelképezi velünk hazátlanokkal szemben, akik különben szintén esszük, isszuk ezeket az ételeket és ita-

lokat, ha nem is ily gyomorrontón tendenciózus összeválogatásban, s ha nem is nyomtatjuk ki a tespedt Hunnia föllelkesítésére. Az édespálinka meg a mézeskása szimbolizálja a honfiai keserűséget, melyet enyhíteni kell. A tyukleves célzás a tyukszemekre, melyeket ők letaposandanak. A tormáshus a torma, melyet a kozmopolitákkal szolgáltattak. A töltött káposzta a magyar Olympus szimbóluma: ők benne a töltelék. A dorongfánk a mi hátunkon elsőrendű dorong. Az ujjbor az új kor szak... E borjuszájú ingujjas derék urak népszinműsdije válogatott, czifra izléstelenség, akkora nagy, hogy hat verbunkos káplár is beleizzadhatott volna a kitalálásába. Ez azonban csak bosszúságot kelthet azokban, akik még nem tudják, hogy ez ma az »irány.« Az a bizonyos pudeálás, a jóízű ember kinos érzése, ott kezdődik, hogy ebbe a czéczóba hölgyeket is vontak bele. Azt hiszem, a legnagyobb színészek mindig a női nemből kerültek ki. És mégis furcsa, hogy szörnyen bántó, mikor idekint az életben nők adják magukat komédiázásra. Hogy a férfiak komédiások, a legnagyobb kezdvé, az rendén van, az megszokott dolog. De nekem még akkor is borsódzik a hátam, ha színésznő komédiáz az utcán. Ez a szinpadról elszabadult Bárti Tercsi. Kendőzött, hazug, hihetetlen, szegény és csunya... Brrr! Szégyellem magamat.

* * *

□ **Ornithologiai esoda.** A fészekrakás ideje — pardon! — időnye.

Gólya a fecskével párosan jár. Furcsa, de így igaz.

Volt móduk, lehetne még most is móduk arany kalitkában. De a kalitka nem fészek. Csak úgy édes és megnyugtató, ha szűk, ha a maguk építése. Elég magas, ha a férj a fejével nem ütögeti a padmalyt, s hogy amikor hosszú karjaiba zárja a maga kis fecskéjét, nem köll kidöntenie a ház oldalát. Pedig bátran tehetné, hiszen nagy az ő boldogsága.

Kaputól-kapuhoz vándoroltak, s akik látták, mosolygó rokonérzettel kívántak nekik magukhoz való kedves tanyát.

Különös ország ez a mienk!

Maga veszettül ellenzéki, s akik az ő képét viselik, nagy többségben kormánypártiak.

Lehetetlen politikát üz. Mármost ő, a fecske párja. Nem köll a politikája senki testének, senki lelkének — s mégis: a hirdetője olyan népszerű, mintha megmentette volna a hazát.

Vagy hogy a hazamentők nem is népszerűek?

Mire ezt az én kétségemet nyomtatásban olvassák: nyilván bukkantak is már olyan földélre, mely jóságosan fog föléljük borolni.

Fecskével a gólya.

Sit omen faustum!

* * *

△ **Báró és herceg.** Talán egy napon olvashattuk az ujságban, hogy az öreg Lévy Henrik báróságot kapott és egy fiatal Woronieczky herceg pinczérei állást foglal el valamelyik éjjeli mulatóban. Az öreg eljutott oda, ahol az ember kezdődik, a fiatal pedig, ahol az ember végződik. Nem sajnáljuk az öreg Lévyt, mert a báróság jobb valamikor, mint soha és denique megkapta, amit keresett. Az őseit felvihette volna Ábrahámig, Izsábig és Jákóbig, de ő az ősök egész hosszú sorozatát letörölte a minap egy kis keresztvízzel, saját magának akar az őse lenni. Ellökte magát a milliókat (nem forintokat), akik közt első lehetett és elment a tizezrek közé utolsónak. Mondom, Lévyt nem sajnáljuk és Woronieczkyt nem irigyljük, pedig talán volna okunk rá. Szép, fiatal, ügyes és még ráadásul herceg is. Hány pinczér dicsekedhetik ezekkel a tulajdonságokkal? Csak az igazságérzetünk lázad fel az ilyen visszás beosztás ellen. Nem jól van ez így sehogyse! Bárókra, grófokra stb. szükség van, mint egy falat kenyérre, de mert olyan nagy a szükség rájuk, legyen ez a cím általánosabb, jusson ki az a cím mindenkinek, mint a mindennapi kenyér. Tagadjuk, hogy csak tizezer báróra stb. volna szükségünk.

Demokrata érzületünk fellázad a numerus clausus ellen. Sürgős törvénnyel kell szabályozni ezt a türelhetlen állapotot. Igenis, kezdődjék a bárónál az ember: születésénél mindenki báró legyen. Emberi méltóságunk megkívánja ezt. Mert ha van emberi méltóság, pedig van, akkor legyen az ember méltóságos születésénél fogva. Minden fiatal és nőtelen ember legyen tehát báró. Mikor megnősül, akkor egy rangfokozattal feljebb jusson. A család-apát megilleti a grófi czim. Komolyabb álláshoz komolyabb czim dukál. Hiszen csak nem lehet, hogy az apa a gyermekeivel egy rangban álljon. Mikor elérkezik annak az ideje, hogy a család-apából tisztességes nagypapa lesz, akkor ki dukál neki a hercegi titulus. Mennyivel egyszerűbb lesz a megkülönböztetés, a czimezés: Herczeg Kiss Péter — az öreg apa; gróf Kiss Péter — az apa, báró Kiss Péter — a gyermek. A megrögzött agglegények csak hadd pironkodjanak a »báró« czim miatt. Jaj, ez még csak báró, avval nem lehet komolyan beszélni. Te öreg báró — te vén gyerek. Érdemes gróf — jó családapa. Tisztességes herceg — öreg apó. Hadd módosuljon a régi nóta ilyen formán:

Mikor én még báró voltam,
A kapuba kiállottam,
Egyet, kettőt kurjantottam,
Mindjárt tudták, hogy én voltam.

De már most, hogy herceg vagyok,
A kapuba kiállhatok,
Akárhányat kurjanthatok,
Mégse tudják, hogy ki vagyok.

* * *

⊙ **A rózsaszínű pont.** Így nevezi egy maliciózus hírlap-tudósító a népszínház bérleti szerződésének azt a pontját, melyben a város kiköti, hogy a bérelő köteles a színházi hölgyek gage-ét a bizottság elé terjeszteni, hogy a mennyiben Budapest fővárosa ezt szükségesnek látná, fölemelhesse a színésznők javadalmazását a bérelő akarata ellenére is. Mivel a színház férfi tagjairól nincs szó a kikötésben, a maliciózus tudósító apró regényeket, s nem tudom még micsoda rózsaszínű dolgozat orront e feltétel szigorú betűi mögött; azért mondja rózsaszínű pontnak. Mi ezt a pontot inkább feketének látjuk, mert csupa baljóslatot rejt magában. Szegény Porzsol! Gondoskodott róla, hogyan szabadulhasson a színházról járvány, háború, árvíz, czirkusz és jégeső esetén, de nem gondolt rá, mit vállal magára e fatális pontban. Ki látott még színésznőt, aki a fizetésével meg volt elégedve?! S a bizottság tagjai, koruknál és hajlandóságaiuknál fogva, jóságos férfiak, akik, hogy közvetlenül figyelhessék meg az ügyek menetét, néhány páholyt s több zártszéket foglaltak le maguknak. Hogy álljanak ellent a könyező szemeknek, mikor esténként újra meg újra látják e szép szemeket?! Mily vértet találnak majd az esdeklések ellen, a melyeket a páholyból maguk is megtapsolnak?! Egy könyccseppért, mely szép szemből omlott alá, egy-két ezer forint fizetés-emelés bagatelle, szóra se méltó nyomoruság. S ha háború, járvány, árvíz, vagy más szerencsés véletlen meg nem menti a népszínházat e végzetes pont következtétől, egy szép nap megérjük, hogy Calderoni kirakatában két fotográfiát pillantunk meg, mely ugyanazt az urat ábrázolja, egyik helyt polgári öltözetben, másik helyt koldus-rongyokban. Az első alatt ez lesz olvasható: »Vanderbilt ur a népszínház bérlete előtt«. A másik alatt: »Vanderbilt ur a népszínház bérlete után«.

* * *

△ **A betörés ellen.** Ugy látszik, hogy mégis filozofusok vagyunk. Kezdjük a dolgokat olybá venni, amilyenek s beletörődünk a változhatatlanságba. Ez a változhatatlan pedig a betörők ügyessége, mely egyenes arányban áll a rendőrség ügyetlenségével. Erről a kitűnő intézményről az volt a vélemény, hogy munderjait azért viselik államköltségen, hogy

a polgárok életét és vagyonát megvédelmezze. Az életről már régebben kisült, hogy az az isten kezében van s nem sokat várva a rendőrségtől, csináltuk meg a végrendeletet s biztosítottuk magunkat halálesetre. De a vagyon tekintetében sokáig csökönyösen tartotta magát a babona, hogy azt megvédi a rendőrség. Tapasztaltuk azonban, hogy csak privát szerencsétlensége a tisztelt tolvajnak, vagy betörőnek, ha a rendőr rajta csípi s hogy a meglopás még örvendetes esemény ahhoz a szerencsétlenséghez képest, ha a meglopott fél a dolgot a rendőrségnél bejelenti. A Wertheim-szekrények ma már olyan monstrumok, hogy ágyugolyó sem hatol át rajtuk. Az intézetek pedig páncélos szobákban tartják értékeiket, melyekhez képest a hadihajó vashéja csak vékony deszkakerítés. Mégis csak nagy ember lett Affendákisz és az is maradt, míg a pénze el nem fogyott. A rendőrség pedig a grasszáló betörések ellen kitalálta az örök gázmécses a boltban, meg a tenyérnyi ablakot az ajtón s mikor már nagyon neki durálta magát, az éjjeli baktér helyébe a maga embereit ültette a kapualjába tilalmas álom-élvezetre. Dühöngeni ez ellen hiába való epe-pazarlás. A rendőrségben való hitnek és bizalomnak ez a teljes eloszlása szülte meg és ígér népszerűséget az ideának, melyet a *Hazai általános biztosító részvény-társaság* Rónayja eszelt ki és valósít meg május elsejével. A kitűnő intézet ugyanis a rendőrség védelmére kárhoztatott polgároknak nemcsak az életét, hanem a vagyonát is biztosítja — betörés ellen. Ez az idea a legerősebb Wertheim-szekrényt adja a pénznek. Ha betörnek, ha rabolnak, oda se a rendőrségnek, a kötvény megtéríti a kárt. A biztosítás ez új ágának tömérdek kliense lesz, az bizonyos. A betörés ellen ezentul pedig csak a biztosító-társaság fog védekezni s hogy ez a védekezés is hathatósabb lesz a Rudnayénál, az is bizonyos. Mert Rudnay minden betörésnél csak egy betörőt szalaszt el, a biztosító társaság ellenben egy vagyont.

SZINHÁZ.

Vigszínház. Nem értem rá elmenni a francziák első két előadására, amit különösen azért fájjalok, mert nem ismerhettem meg a Maurice Donnay *Amants*-ját, melyről így hallomásból s különösen az elitélő kritikákból az a benyomásom, hogy nagyon magasrendű, nagyon finom, nagyon elmés és nagyon szép darab lehet. Aztán meg a magamfajta szegény barbárnak, aki csak a szemével ért úgy-ahogy egy kicsit francziául, valóságos tantalus-ság ott ülni a bársonyszéken s míg a fülem a franczia beszédet megszokja, az egész első fölvonásból nem érteni egyebet, mint ezt: kodáács, kodáács, kot-kot-kot-kot-kot-kodáács! S végre, hogy ma este mégis elmehettem a Marcel Prévost *Demivierges*-jeit adták, a routineos ujság-írónak ezt a nagyképu hazugságát, amely már a nemzeti színházból gyűlöletes előttem. Mindezeket tessék levonni, s ekkor is megmarad bizonyosnak annyi, hogy ez a trupp, amely éppen nem áll csupa elsőrendű erőből, egy darab kultúrát képvisel, olyat, amelyennek keletebbre még nem süttött föl a napja; olyan országból jön, ahol a művészet az életnek nem külső disze, hanem valóságos tartozéka, s épp ezért az életet ábrázoló művészetet magától az élettől nem teszi elütővé s idegenné a móka s a komédia. E színészek, akik közt nem egy a kiségitő mesterember, mind valamennyien tisztában vannak a színészet ama lényegbe vágó axiomájával, hogy a színész instrumentum, aki saját magát játszik. Ezek mind így játszanak, ki több, ki kevesebb művészettel. Maga *Josset* asszony nem közönséges művésznő s hogy a mi közönségünk mégsem rajong érte, annak csak egy oka lehet: hogy nincs benne annyi szépség s fiatalság, amennyi nélkül mi asszonyi

művészetet méltányolni nem tudunk. A fiatalság varázsával hatott egy ennivaló, kedves beszédű, biztos föllépésű ifjú színésznő, *Heller* kisasszony, aki a szabadszáju hebrencs kis Joqueline szerepében magábaszerettette az egész férfiközönséget. Az egész társaságban a legkülönb színész tehetségnek *Dumény* tetszik, aki született ábrázolója a Dumas fils szalonbölcseinek; egy szeretetreméltó, érdekes, okos és férfias, negyven körül járó, nagyon szimpatikus és nagyon megnyerő ember, akinek játéka mesterműve a magán való uralkodásnak, a mértéktartásnak, a finom árnyalatoknak s a művészi természetességnek. Okosság és férfiaság sugárzik ki az egyéniségéből s egyuttal eszünkbe juttatja, hogy a mi színpadjainkon a szalonok hőseit milyen aránytalanul fiataloknak ábrázolják, holott ezeknek, természet szerint, tul kell lenniök legalább is a harminczon. A cinikus pénzeszsákot, a Maud diadalmas kányáját *Antoine* adta, aki meg a legkülönb egyéniség e társaságban és színésznek is egyéni és erőteljes. A játékának szinte keresett egyszerűsége sokakat megdöbbent; a reformátor tulságait látják benne, mint a Kálvin puritán-ságában. De ahol az isten eltűnik a bálványok mögött, ott egy kis képrombolás nem árt; s ahol a művészetet már szinte megöli a pose, ott a legnagyobb adag sem árt az egyszerűségből. Mellesleg: ennek az érdekes embernek a példája mutatja, mennyire nem igaz, hogy a tehetség elébb-utóbb utat tör magának. Ennek a vas-energiájú embernek megadatott, hogy a kezét kinyujthatta friss tehetségek után s első fogásra vagy féltuczatot markolt olyat, aki fölér nem egy fölfuvt nagysággal s Antoine nélkül elveszett volna az ismeretlenségben. Hiszen ritka időközökben akad egy-egy Antoine s hány tehetség elzúllhatett addig, míg egy-egy ilyen emberszerető Diogenes rája veti a lámpája sugarát! — A franczia trupp vendégszereplése megismertetett bennünket egy pár érdekes emberrel s összehasonlításokra adott alkalmat, amelyek nem minden tekintetben esnek a mi egyéniségeink rovására. Például ha nem másnak, Márkus Emmának valóságos diadala lehet minden ilyen kis invázió, mely után világosan láthatjuk, milyen kitűnő művésznők van az ő szép személyében.

Férfi sorsa az asszony. *Abonyi* Lajos, aki érdemes bajnoka a népszínműírásnak péntek este ismét megjelent a népszínház színpadán. Hogy utolsó nagy sikerét láttuk, a szerző már megöszült, neki öregedett és megöszültek, elgyengültek vele az alakjai is, amelyekre csak az utasítás foghatja rá az ifjú kort, voltaképp aggok és kopottak ők. A májusi éjszaka nem is alkalmasos rá, hogy népszínművet adjanak a közönségnek. Ilyenkor a hibák kettősen számoltatnak és az előnyök felét levonják, ami nem csodálatos, miután kint már a szabadban való vacsorázás, az orgona-tépés és egyéb tavaszi gyönyörűségek csábítják az embert. A darab a bigámiát tárgyalná és ez a szerencsétlen ötlet, amelyet a szerző meg se fejt, tönkretesz egy életerős, mozgalmasan megindult, érdekes drámát. A dolog úgy esik, hogy Ágnes, Donát gazda felesége, elszökik hazulról és holt hírét költeti. Donát erre megegyeszer megházasodik, ámde vesztére, mert Ágnes visszatért és ezzel az ügy az 1878:5. t.-cikk elé van terjesztve. A bigámiát nem lehet meg nem történné változtatni és ennek konstataciója mellett hull le a függöny is. A közönség a briliánsan neki indult első fölvonás után nagyot várt és szomorkodva látta, hogy minden gályája hajótörést szenved. Konstataálni kell, hogy minden felvonásnak van néhány igen élénk vagy karakterisztikus jelene, az egészen meglátszik, hogy a talentum keze. Az előadás gyöngye volt és lassúságával megölte a darabot. *Blaháné* ragyogó művészetét eltekintve, a többiek tönkterették a férfi sorsát s ez alól csak *Vidor*, *Kiss* érdemelnek fölmentést. Szerzőt határozottan hívták ki.

KÖZGAZDASÁG.

A Trieszti Általános Biztosító-Társaság (Assicurazioni Generali) f. é. április hó 12-én tartott 65-ik közgyűlésén terjesztettek be az 1896. évi mérlegek. Az előtűnk fekvő igen terjedelmes zárszámadás 60 oldalra terjed és mint minden évben, úgy az idén is számos rendkívül érdekes statisztikai adatokat tartalmaz. Ezen jelentésből látjuk, hogy a központi igazgatóság a napirend előtt szomorú kötelességnek felelt meg, midőn elhunyt, felejtethetlen, érdemű magyarországi képviselőjéről: *Rott Józsefről* következőképen emlékezett meg kegyeletteljesen: „*Rott József*, budapesti képviselőségünk főnöke, legelőkelőbb munkatársunk, ki kora ifjúsága óta fölülmulhatlan buzgalommal szentelte teljes tevékenységét és szellemének kiváló adományait a társaság érdekeinek, a mult év végén súlyos betegségnek esett áldozatul. *Rott József* elhunyt kártársunk emlékét mindig tiszteletben fogjuk tartani és Önök bizonyosan csatlakoznak mély gyászunkhoz és ennek ünnepies kifejezést is fognak adni. Az évi jelentésből látjuk, hogy az életbiztosítási osztály díjtartaléka 1896. évi december 31-én 3,682.783 frt 61 krral 48,914.760 frt 37 krra emelkedett. Az ugyanakkor érvényben volt életbiztosítási tőke összegek 189.54380 frt 95 krt tettek ki, míg az év folyamán bevett díjak 7,887.184 frt 57 krra rúgtak. A tüz- és szállítmány-biztosítási ágakban a díj- és illeték-bevétel 11,060.231 frt 19 kr. volt; miből 4,694.768 frt 19 kr. viszontbiztosításra fordított, úgy, hogy a tiszta díjbevétele 6,985.463 frtra ruggott, mely összegből 3,315.061 frt 39 kr. mint díjtartalék minden tehertől menten, a jövő évre vitetett át. A jövő években esedékessé váló díjkötelezvények összege 31,896.255 frt 27 krra emelkedett. Károkkért a társaság 1896-ban 9,890.288 frt 74 krt folyósított. Ehhez hozzáadva az előbbi években teljesített kárfizetéseket, a társaság alapítása óta károk fejében 291,247.887 frt 35 krra igen tekintélyes összeget fizetett ki. Ebből a kártérítési összegből hazánkra 54,452.856 frt 37 kr. esik, mely összeget a társaság 166.000 hárselben fizetett ki. A nyereség-tartalékok közül, melyek összesen 6,554.104 frt 64 krra rugnak, különösen kiemelendők: az alapszabályszerinti nyereségtartalék, mely 2,625.000 frtot tesz ki, az értékpapírok árfolyam-ingadozása és fedezetére alakított tartalék, mely daczára annak, hogy e célra egy 500.000 frtos külön tartalék áll fenn, az évi nyereségből kihasított 280.000 frttal 3,849.104 frt 64 krra emeltetett fel és továbbá a 80.000 frtra rugó kétes követelések tartaléka. Ezeket kívül fennáll még egy 120.000 frtot kitevő külön alap, melynek az a rendeltetése, hogy az életbiztosítási osztályban a kamatláb esetleges csökkenését kiegyenlítsé. A társaság összes tartalékjai és alapjai, melyek elsőrangú értékekben vannak elhelyezve, az idei átalakulások folytán 61,051.211 frt 83 krról 66,174.010 frt 30 krra emelkedtek. Ezen értékekből több mint 18 millió magyar értékre esik. Ezen alkalommal felemlitendőnek tartjuk, hogy a cs. és kir. felsőes uralkodó család magán és állpítványi uradalmainak Magyar-, Cseh- és Morvaországban levő összes épületei, leltári készletei és terményei, valamint gyárjai tűz ellen a trieszti általános biztosító társaságnál (Assicurazioni Generalinál) és a természetények jég ellen az Assicurazioni Generali leányintézeténél, a Magyar jég- és viszontbiztosító részvénytársaságnál hosszú időre lettek biztosítva.

A Hazai biztosító osztaléka. A Hazai általános biztosító részvénytársaság tegnap tartott igazgatósági ülésében elhatározta, hogy a jövő hónap 5-én tartandó közgyűlésnek, a mult üzletévről vonatkozólag, részvényenként 5%-os osztalék kifizetését fogja javaslatba hozni.

A „Foncière” pesti biztosító intézet Budapesten most 30 ikán tartotta évi rendes közgyűlését Radó Kálmán valóságos belső titkos tanácsos elnöke alatt. Az elnök üdvözölte a jelen volt részvényeseket, konstataulta a közgyűlés határozatképességét, mivel 32 részvényes jelent meg 14.810 részvény képviselőjében 590 szavazattal. A jegyzőkönyv vezetésére dr. Mendl Arthurt, hitelesítésére pedig Brüll Ármin vezérigazgatót és Wolfinger részvényest kérte föl. Az alapszabályok néhány pontjának módosítása után az igazgatóság jelentése került napirendre. Az évi jelentés főlegemli, hogy a biztosítás minden ágában öröndetes emelkedés észlelhető. Az évi mérleg a különféle javadalmazások, a díjtartalékoknak jelentékeny szaporítása, valamint a hivatalnokok és szolgálk nyugdíjgyesülete javára adott 9905 frt 89 kr. levonása után 171.617 frt 41 kr. tiszta nyereséget tüntet föl. Ebből 16.980 frt 72 krt a tartalékalapra, 100.000 frtot a részvénytőke 5%-ára, 40.000 frtot 2%-os felülosztalékra fordítanak, úgy, hogy a szelvényeket május elsejétől 7 frttal váltják be és a fennmaradó 4618 frt 62 krt új számlára viszik át. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette, a felmentvényt úgy az igazgatóságnak mint a felügyelő bizottságnak megadta. A választások következtek ezután. Kélenyi Hugó miniszteri tanácsos igazgatósági állásáról leköszönt. Új tagok

lettek az igazgatóságban: Lovag Lederer Sándor és Strasser Adolf s a felügyelő bizottságba újból egyhangulag beválasztották gróf Ráday Gedeont, Anier Róbertet, Doctor Gyulát, dr. Marquet Lajost és Reich Lajost.

Az északmagyarországi egyesített köszénbánya és iparvállalat r. t. április 28 tartotta közgyűlését Deutsch I. József elnöke alatt. Az igazgatóság jelentése szerint a levonások után 208.718 frt áll a közgyűlés rendelkezésére. Ez összegből 10%-os osztalékal 200.000 frtot használnak föl s a fennmaradó 8718 forintot új számlára írják át. A felmentés után beválasztották az igazgatóságba: Deutsch I. Józsefet, Helfi Ignácot, Lederer Sándort és Mandl Ignácot; a felügyelő bizottságba: Deutsch Antalt, Gutfreund Józsefet és Schober Ernőt.

A lóversenyeket látogató t. közönség ama része, mely okvetlen kimegy akár szép akár rossz idő van: a Lovaregylet főpénztársága által tisztelettel felkérjük – saját kényelme érdekében – mert künn a versenytéren nagy a tolongás a pénztáraknál (pedig 18—20 pénztár van), hogy belépti-jegyeit d. e. benn a városban, a programokon megjelölt dohánylőcsdékben előre megváltani sziveskedjék.

Másrésről felkérjük a közönség, hogy belépti jegyét a öltönyön kívül láthatólag kiűzni sziveskedjék, s így az ellenőrség részéről a felszólításokat mellőzhesse.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

Főmunkatárs: KÓBOR TAMÁS.

Nyersselyem básztruhákhoz való kelmét 8'65 frt-tól 42 frt 75 krig egy teljes öltönyre. — Tussors- és Shantungs-Pongees valamint fekete, fehér és színes Henneberg selyem 45 krtól 14 frt 65 krig méterenként, sima, csikos, koczkázott, mintázott, damaszt s. a. t. (mintegy 240 különböző minőség, 2000 szín és mintázatban s. a. t.) a megrendelt árukat postabér és vámmentesen, házhoz szállítva, valamint mintákat postafordultával küldenek Henneberg G. (cs. és kir. udv. szállító) selyemgyárak Zürichben. Svájcba címzett levelekre 10 kros, levelező lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 3

A Magyar Folyam- és Tengerhajózási részv.-társ.

A Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság a Baja és Apatin közötti járatokat f. évi április 26-án a következő menetrend szerint indítja meg és pedig kedd kivételével naponként.

Lefelé	Állomások	Fölfelé
ind. 1'00 d. u.	Baja	érk. 10'30 d. e.
» 1'50 »	Szeksző	ind. 9'10 »
érk. 2'30 »	Mohács	» 8'20 »
ind. 3'20 »	Bezsdán*	» 6'30 »
» 4'35 »	Kis-Kőszeg (Battina)	» 6'20 »
» 4'40 »	Vörösmart	» 6'00 »
» 5'00 »	B.-Monostorszeg*	» 5'15 »
érk. 6'20 »	Apatin	» 4'00 »

* Egyelőre ladik-állomás.

»A Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság» közhírré teszi, hogy a Csongrád és Szeged közötti f. hó 12-én ideiglenes megszüntetett járatok f. hó 26-án ismét megindultak.

Feszty-társaság körkép palotájában városliget

„Krisztus a keresztfán és Jeruzsálem”
óriási körkép.

Látható reggeli 9 órától esti 9 óráig, este villanyvilágításnál.

Belépő díj 50 kr.

Gyermekjegy és katonajegy őrmestertől lefelé 30 kr

GRÓF KEGLEVICH ISTVÁN-FÉLE
COGNAC
MINDENÜTT KAPHATÓ.

Assicurazioni Generali 1896. évi mérlege.

BEVÉTEL.

KIADÁS.		Nyeresség- és veszteség-számla az A mérleghez. — Elemi-biztosítási ág. (1896).		forint		kr		forint		kr	
I. Kárfizetések (a kárfelvételi költségekkel együtt):											
1. Tűzbiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	2.760,964	32									
2. Szállítmánybiztosítás, levonva a viszontbizt. részét	998,876	53									
3. Jégbiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	17	09									
4. Balesetbiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	73,971	62	3.833,829	56							
II. Üzleti kiadások (levonva a viszontbizt. térítményeit):											
1. Szervezési költségek (a folyó számlán telj. törlesztve)	27,721	70									
2. Jutalékok	822,204	69									
3. Folyó igazgatási költségek	821,208	93	1.671,135	32							
4. Adók és illetékek			521,433	79							
III. Leírások és egyéb kiadások:											
1. Leírások kétéves követelésekre	2,513	44									
2. Egyéb kiadások: Járulék és kamat a hivatalnokok el- látási pénztárába	70,681	45	73,194	89							
IV. Tartalék függő károkra:											
1. Tűzbiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	407,413	74									
2. Szállítmánybiztosítás, levonva a viszontbizt. részét	402,937	98									
3. Jégbiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	501		810,852	72							
V. A biztosítási alapok állása a számadási év végén:											
1. Díjtartalék											
a) Tűzbiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	2,955,475	85									
b) Szállítmánybizt., levonva a viszontbizt. részét	359,585	54	3.315,061	39							
2. Tökésített nyereménytartalék	1,312,500										
3. Értékpapírok árfolyamtartaléka	1,035,660	44									
4. Kétes követelések tartaléka	40,000		2.388,160	44							
VI. A balesetbiztosítási tárcának viszontbiztosítása											
			147,493	84							
VII. Évi üzleti nyereség											
			829,178	76							
Összesen			13.590,340	71							
I. A biztosítási alapok áthozatala a mult évről:											
1. Díjtartalék, levonva a viszontbiztosítók részét	3.170,600	52									
2. Tökésített nyereségtartalék	1.312,500										
3. Értékpapírok árfolyam-tartaléka	1.027,514	77									
4. Kétes követelések tartaléka	40,000		5.550,615	29							
II. Függő károk tartaléka a mult évről (levonva a viszont- biztosítók részét):											
1. Tűzbiztosítás	345,189	17									
2. Szállítmánybiztosítás	285,690	06									
3. Jégbiztosítás	420										
4. Balesetbiztosítás	50,941	52	682,237	75							
III. Díjbevétel (levonva a törlesztet):											
1. Tűzbiztosítás	frt 8.307,924	34									
le: viszontbiztosítás	3.387,478	93	4.920,445	41							
2. Szállítmánybiztosítás	2.818,393	74									
le: viszontbiztosítás	1.307,289	26	1.511,104	43							
3. Balesetbiztosítás (levonva a viszontbiztosítók részét)	84,014	51	6.515,564	40							
IV. A tőkebefektetések hozadéka:											
1. Kölcsön- és leszámítolási kamat, továbbá hitelintéze- teknél és takarékpénztáraknál esz. bef. kamata	34,350	23									
2. Jelzálogkövetelések kamatai	4,000										
3. Értékpapírok kamata	208,037	71									
4. Ingatlanok tiszta hozadéka	52,126	20	298,514	14							
V. Egyéb bevételek:											
1. Kötvényilletékek	517,744	15									
a) Tűzbiztosítás	16,168	96									
b) Szállítmánybiztosítás	1,350	35	535,263	46							
c) Balesetbiztosítás											
2. Könyvszerű árfolyam nyereség értékpapírokon			8,145	67							
Összesen			13.590,340	71							

Nyeresség- és veszteség-számla a B mérleghez. — Életbiztosítási osztály (1896).

I. Esedékes biztosítások és járadékok fizetése:											
1. Halál esetre szóló és vegyes biztosítások, levonva a viszontbiztosítók részét	2.763,800	03									
2. Elézés esetre szóló biztosítások, levonva a viszontbiz- tosítók részét	593,428	04									
3. Járadék biztosítások	144,460	35	3.501,688	42							
II. Fizetések visszavásárolt kötvényekért, levonva a viszont- biztosítók részét											
			848,740	29							
III. Osztalék-fizetések biztosítottaknak											
			136,122	09							
IV. Üzleti kiadások (levonva a viszontbizt. térítményeit):											
1. Szervezési költségek	38,174	94									
2. Szerzési költségek (a f. számlán teljesen törlesztve)	379,069	22									
3. Folyó igazgatási ügyek	571,033	72									
4. Behajtási jutalékok	150,784	85									
5. Orvosi költségek	60,824	42	1.199,887	15							
6. Adók és illetékek			86,409	23							
V. Leírások és egyéb kiadások: Leírások kétéves követelésekre)											
			7,288	14							
VI. Függő károk tartaléka:											
1. Halálesetre szóló és vegyes biztosítások, levonva a viszontbiztosítók részét	325,472	90									
2. Elézési biztosítások, levonva a viszontbiztosítók részét	176,318	02									
3. Járadék biztosítások	4,609	38	506,400	30							
VII. A biztosítási alapok állása a számadási év végén:											
1. Díjtartalék											
a) Halálesetre szóló és vegyes bizto- sítások, lev. a viszontbizt. részét	frt 40.713,609	93									
b) Elézési biztosítások, levonva a vi- szontbiztosítók részét	4.642,967	12									
c) Járadék biztosítások	1.431,362	44	46.787,939	49							
2. Díj-átvitelek											
a) Halálesetre szóló és vegyes bizt., levonva a viszontbiztosítók részét	frt 1.880,564	90									
b) Elézési biztosítások, lev. a viszont- biztosítók részét	126,255	98	2.006,820	88							
3. Külön tart. a kamatláb esetleges hanyatl. kiegyenl.	120,000										
4. Tökésített nyereség-tartalék	1,312,500										
5. Értékpapírok árfolyam-tartaléka és kiegészítő-tartalék	2,533,444	20									
6. Kétes követelések tartaléka	40,000										
7. A biztosítottak osztalékalapja	620,386	83	53.421,091	40							
VIII. Évi üzleti nyereség											
			627,098	23							
Összesen			60.335,325	25							
I. A biztosítási alapok áthozatala a mult évről:											
1. Díjtartalék (levonva a viszontbiztosítók részét)	41.800,598	56									
2. Díj-átvitelek	3.431,378	20									
3. Külön tartalék a kamatláb esetleges hanyatlásának kiegyenlítésére	40,000										
4. Tökésített nyereség-tartalék	1,312,500										
5. Értékpapírok árfolyamtartaléka és kiegészítő tartalék	1.754,496	67									
6. Kétes követelések tartaléka	40,000										
7. A biztosítottak osztalékalapja	756,508	92	49.135,482	35							
II. Függő károk tartaléka a mult évről (levonva a viszont- biztosítók részét)											
			472,876	44							
III. Díjbevétel:											
1. Halál esetre szóló és vegyes biztosit. frt 7.050,183	53										
levonva a viszontbiztosítási díjat	314,256	08	6.735,927	45							
2. Elézési biztosítások frt 684,681	48										
levonva a viszontbiztosítási díjat	2.093	77	682,584	71							
3. Járadék biztosítások			152,319	56	7.570,831	72					
IV. A tőkeberuházások hozadéka:											
1. Kölcsön és leszámítolási kamatok, valamint a hitelinté- zeteknél és takarékpénztáraknál levő betétek kamatai	10,519	72									
2. Kiegészítő nyereség-kamatai	245,191	23									
3. Jelzálogkölcsönök kamatai	120,959	69									
4. Értékpapírok kamatai	1.693,474	53									
5. Ingatlanok tiszta hozadéka	203,306	35	2.273,451	52							
V. Egyéb bevételek:											
1. Kötvényilletékek	47,877	98									
2. Egyéb üzemi bevételek	55,857	71									
3. Könyvszerű árfolyamnyereség értékpapírokon	778,947	53	882,683	22							
Összesen			60.335,325	25							

VAGYON. Az Assicurazioni Generali vagyonállása 1896. decz. 31-én.

TEHER.

Folyósz.	A tétel neve	A		B		Összesen		Folyósz.	A tétel neve	A		B		Összesen	
		forint	kr	forint	kr	forint	kr			forint	kr	forint	kr	forint	kr
1	A részvényesek adóslevelei a tőke be nem fizett részéről	1.837,500	...	1.837,500	...	3.675,000	...	1	Alaptőke	2.625,000	...	2.625,000	...	5.250,000	...
2	Ingatlan birtok:							2	Tőkésített nyereségtartalék	1.312,500	...	1.312,500	...	2.625,000	...
a)	Városi ingatlanok	—	—	4.655,000	...	4.655,000	...	3	a) Tartalék alap az értékpapírok árfolyam- ingado- zásának fedezésére	1.035,660	44	2.033,440	20	3.069,104	61
b)	Mezőgazdasági birtokok	1.277,600	...	...	...	1.277,600	...	b)	Kiegészítő tartalék	...	...	50,000	...	500,000	...
3	Gazdasági termények	136.155	11	...	...	136.155	11	4	Tartalék alap kétes követelések fedezésére	40,000	...	40,000	...	80,000	...
a)	Építés alatt álló intézeti ház Prágában	...	...	925,089	91	925,089	91	5	a) Díjtartalék f. biztosításokra az A mérlegben	3.315,061	39	...	...	3.315,061	39
b)	Építés alatt álló intézeti ház Milanóban	...	...	15,564	72	15,564	72	a B mérlegben	...	...	46 787,939	49	46 787,939	49	
5	Kölcsönök a társaság életbiztosítási kötvényeire	...	...	5.690,988	18	5.690,988	18	b) Díjátvitel a B mérlegben	...	...	2.006,820	88	2.006,820	88	
6	Kamatok jelzálogilag biztosított tőke-kölcsönök ingatlanokra	80,000	...	3.081.659	45	3.161,659	45	c) Külön alap a kamatláb eseti. hanyatlásá- nak kiegyenlítésére.	...	...	120,000	...	120,000	...	
7	Kölcsönök értékpapírokra	267,501	60	...	...	267,501	60	6	Tartalék függőben levő kárfizetésekre	810,852	72	...	...	810,852	72
8	Allam- és más értékpapírok	4.128,756	08	10.925,803	18	15.054,559	26	a A mérlegben	...	...	506,400	30	506,400	30	
9	Folyó kamatok	128,024	93	257,407	14	385,432	07	a B mérlegben	...	...	...	...	...	...	
10	Váltók a társaságban	263,938	26	...	...	263,938	26	7	Osztalék alap az életbiztosításban nyereménnyel	...	...	620,386	83	620,386	83
11	Rendelkezésre álló pénzek hitelintézeteknél és takarékpénztáraknál	1.488,356	22	129,254	13	1.617,610	35	8	A hivatalnokok ellátási pénztárának vagyona	767,613	86	...	...	767,613	86
12	Készpénz-készlet az intézet igazgatóságánál és fiókjainál	326,855	97	34,428	11	361,284	08	9	Jelzáloghiteltelek	...	...	...	...	...	...
13	Maradvány a viszonbiztosítók számláiból	259,733	12	42,047	69	301,780	81	10	Egyenleg a viszonbiztosított számláján	1.092,734	10	55,581	44	1.148,315	54
14	Maradvány az intézet fiókjainak számláiból	1.146,399	82	232,805	20	1.379,205	02	11	Egyenleg az intézet fiókjainak számláján	44,127	40	...	...	44,127	40
15	Maradvány a B mérleg folyó számlájából	551,146	17	...	...	551,146	17	12	Egyenleg az A mérleg folyó számláján	...	...	551,146	17	551,146	17
16	Adósok különböző czimek alatt	286,069	84	14,818	05	300,887	89	13	Hitelek különböző czimeken	294,056	35	55,115	22	349,201	57
17	a) Letéték kezesség és biztosíték gyanánt	1.722,076	30	1.831,395	55	3.553,471	85	14	Betétek kezesség és biztosíték gyanánt	1.722,076	30	1.831,395	55	3.553,471	85
b)	Letét Goldschmiedt alapítvány	3,000	...	...	...	3,000	...	15	Gidoni alapítvány	5,213	74	...	...	5,213	74
c)	» Besso József »	6,000	...	...	...	6,000	...	16	Girard alapítvány	4,977	50	...	...	4,977	50
d)	» Calabi R »	3,000	...	...	...	3,000	...	17	Goldschmiedt alapítvány	3,000	...	...	...	3,000	...
18	Bútorzat és vasszekrények a társaság összes hivatalaiban, czégtáblák, papír és nyomtatvány az összes raktárakban	...	...	...	...	...	...	18	Besso József alapítvány	6,000	...	...	...	6,000	...
19	Előlegezett jutalékok és szervezési költségek	...	...	...	...	...	...	19	Calabi R. alapítvány	3,000	...	...	...	3,000	...
		13 912,113	42	59,673,761	31	73.585,874	73	20	a) Nyereség előírás (A mérleg .. frt 1.080-86	830,239	62	627,698	23	1.457,937	85
									b) Nyereség az évi üzletből .. „ 829.178 76	...	...	...	...	...	...
								A jövő években lejárandó tűz- biztosítási díjak .. frt 31.896.255.27							

Fiók-műterem: V., Erzsébet-tér 18.

Az igazgatóság.

**Magyarországra és Ausztriára
főraktár :
TÖRÖK JÓZSEF
gyógyszertára
Budapest, Király-utca 12. sz.**

19. §. Jogi személyek (részvénytársaságok és hasonló), valamint gyamság és gondnokság alatt állók szavazati jogát azok törvényes képviselője gyakorolhatja s a szavazati jog egyáltalában gyakorolható meghatalmazott által is, de a meghatalmazottnak szintén szavazásra jogosult részvényesnek kell lennie s a számára egy évnél nem régebben kiállított meghatalmazást legalább hét nappal a közgyűlés előtt az igazgató-tanácsnál ki kell mutatnia. Az ekként igazolt meghatalmazottak saját és összes meghatalmazóinak nevében legfeljebb öt szavazattal bírnak.

Vidékre mintagyűjtemények és képes árjegyzékek melyek a legutolsó újdonságokat tartalmazzák, kívánatra készséggel ingyen és bérmentve.

Tiszta selyemszövetek, méterje előbb frt 1.15, most 50 kr.
» » façonné » » 1.40, » 85 »
» » selyemtaffet rayé » » 1.55, » 85 »
Legutolsó divat: Pepita tiszta selyemszövetek minden színben,
méterenként á 98 kr., frt 1.30, 1.40 stb.